

„Evangelija pagal šv. Luką“

Tēvas Bernard Rey OP

TURINYS

1. Pristatymas	3
2. Pirmas susitikimas. „Jėzus, Dievo sūnus ir Marijos sūnus (vaikystės evangelijos)“	7
3. Antras susitikimas. „Jėzaus atnešamas išlaisvinimas“	11
4. Trečias susitikimas. „Gailestingumas ir atleidimas“	15
5. Ketvirtas susitikimas. „Vargdieniai ir turtuoliai“	20
6. Penktas susitikimas. „Moterys, tapusios mokinėmis“	25
7. Šeštas susitikimas. „Jėzaus ir mokinių malda“	30
8. Septintas susitikimas. „Nukryžiuotas Dievo Sūnus“	36
9. Aštuntas susitikimas. „Susitikimas su gyvuoju Jėzumi“	42

1. PRISTATYMAS

1.1. Lukas: istorikas, teologas ir katechetas

Luko evangelija yra ilgiausia iš visų Evangelijų; ji yra pirmas tomas darbo, kuris tęsiamas Apaštalų darbuose. Kitaip nei kiti Naujojo Testamento raštai, ji yra su dedikacija, kurioje autorius išdėsto savo ketinimus ir kreipiasi į garbingąjį Teofilą. Šis graikų kilmės žodis reiškia „Dievo draugas“; tad su juo gali tapatintis kiekvienas skaitytojas, bet egzegetai sutaria, jog čia kalbama apie tikrą konkretų asmenį. Tai jau mokytas krikščionis, nes Lukas nori pateikti papildymą „mokslo, kurio jau esi išmokytas“; yra aukšto rango, nes jam taikomas titulas „garbingasis“ arba „garsus“.

Verta pacituoti šią dedikaciją, kurią sudaro du ilgi sakiniai: *„Daugelis jau yra mėginę išdėstyti raštu pasakojimą apie buvusius pas mus įvykius, kaip mums perdavė nuo pradžios savo akimis mačiusieji ir buvusieji žodžio tarnai. Taip pat ir aš, rūpestingai viską nuo pradžios ištyręs, nusprendžiau surašyti tau, garbingasis Teofilau, sutvarkytą pasakojimą, kad įsitikintum tikrumu mokslo, kurio esi išmokytas.“* (Lk 1, 1–4)

Dviejuose savo darbo tomuose Lukas nori išdėstyti gimstančios krikščionybės istoriją. Tam jis remiasi šaltiniais, kaip antai, Mato evangelija, vadinasi, jam buvo prieinamas posakių rinkinys, apie kurį žinojo ir Matas. Jis taip pat rėmėsi ir kitais šaltiniais, kalbėjosi su Jėzaus laiku gyvenusiais liudytojais, pirmąją krikščionių kartą. Pats Lukas priklauso trečiajai kartai. Jis buvo graikas, pagonių kilmės, bet judaizmas jam buvo artimas: jis gerai susipažinęs su Šventuoju Raštu, jam netgi pavyksta pasitelkti tokią pačią kalbą kaip graikiškos Biblijos autorių, kad jo darbas būtų tarsi jų raštų tąsa. Bet jis nepažįsta Palestinos, prastai išmano Šventyklos ritualus ir tam tikras Įstatymo vykdymo detales, ir tai leidžia manyti, kad jis nebuvo atsivertęs į judaizmą. Greičiau jį galėtume pavadinti pasižyminčiu „Dievo baime“, koks buvo 10 Apaštalų darbų skyriuje minimas šimtininkas Kornelijus.

Lukas priklausė ne Jeruzalės bendruomenėms, bet Pauliaus įkurtai krikščionių bažnyčiai, galbūt Antiochijoje ar Makedonijos mieste, o gal, anot kai kurių tyrėjų, Romoje. Pauliaus jis nepažinojo, bet išitraukia į jo įkurtą judėjimą ir labai jį gerbia; tai patvirtinama Apaštalų darbuose, šlovinančiuose jo atminimą. Jis savo darbą bus parašęs 80–85 m.

Lukas buvo labai išsilavinęs vyras ir norėjo istoriko darbą atlikti tokiu būdu, kaip buvo įprasta tais laikais. Jis neginčija to, kas buvo parašyta iki jo ir pabrėžia tokių raštų svarumą, bet krikščionybė jam nėra vien tik mokymas: ji įtraukta į mūsų istoriją, „buvusius pas mus įvykius“, kurių liudytojų galima rasti. Žinant Luko kilmę ir išdėstytus jo darbo ketinimus, nenuostabu, kad ypač svarbios jam temos susijusios su visuotinumu: Dievas randa vietas visiems, taip pat ir „nutolusiems nuo Dievo“, kaip antai, pagonims ir nusidėjėliams, dėl to pabrėžiamas atleidimas ir gailestingumas. Taip pat pastebime, kad suteikiama svarbos moterų vaidmeniui; iš Apaštalų darbų suprantame, kad tai kyla iš Luko bendruomeninės patirties. Visa tai pasiekia mus, vis labiau gyvenančius „tarp tautų“ ir susiduriančius su skirtingomis kultūromis ir religijomis, net savo gyvenamojoje aplinkoje.

Bet Lukas nenori vien laikytis faktų. Jo laikais užrašyti istoriją taip pat reiškė ir pamokyti, o Lukui pamokant svarbu skaitytojui parodyti šios istorijos vaisius. Jo kaip istoriko darbas taip pat turi katechetinės svarbos. Mūsų laikais rašyti istoriją – tai mėginti tiksliai atkurti tam tikrą kiekį faktų, kuriuos pirma reikia išdėstyti, o po to paaiškinti. Seniau faktų išdėstymas ir

komentarai būdavo supinami, skaitytojams pateikiama pavyzdžių, pasakojimų apie drąsą, pamokymų. Paimkime pavyzdį iš Luko. Viskas, kas susiję su Jėzaus prisikėlimu, vyksta Jeruzalėje. Nieko nekalbama apie pasirodymus Galilėjoje, vienintelėje vietoje, kur Jėzus apsidreiskia Mato ir Morkaus evangelijose (išskyrus Morkaus priedą 16, 9–20).

Galėtume kelti klausimą – ar Jis pasirodė Galilėjoje, ar Jeruzalėje? Tikėtina, kad Jis apsidreiskė Galilėjoje, nes mokiniai grįžo „pas save“ ir juos vėl sutinkame žvejojančius, nors vėliau mokiniai ir sugrįžo į Jeruzalę. Bet svarbu yra klausti – kodėl Lukas pasirenka Jeruzalę? Čia aptinkame svarbų jo katechezės dalyką: Jeruzalė yra Šventyklos miestas, čia jis pradeda ir užbaigia savo Evangeliją. Nes Jėzui Šventykla yra „Tėvo namai“, ir iš Jeruzalės, dvelkiant Sekminių Dvasiai, turi pasklisti misijos pas tautas (Apd 1, 8–9; 2, 1–11). Todėl Lukas vienintelis vaizduoja Prisikėlusiojo pasirodymus Jeruzalėje ar aplinkinėse vietovėse (Emausas) ir, matyt, viskas nutinka per vieną dieną: 24 skyriuje įvykiai be pertrūkio išdėstomi nuo pirmos iki paskutinės eilutės.

Savo evangelijoje pasitelkdamas istorinį, teologinį ir katechetinį matmenis, Lukas taip parodo norą padėti skaitytojams praktikuoti tikėjimą (kaip matėme, tai jis aiškiai išdėstė Teofilui), neapsunkindamas detalėmis, kurių jie nepajęgtų suprasti (pvz., tam tikros žydų praktikos). Vienu žodžiu, jis nori keliauti drauge su skaitytojais, kaip kelyje į Emausą, nes būtent čia jie per tikėjimą gyvena Dievo šiandieną, juose įkvepiamą iš Prisikėlusiojo gautos Dvasios. Ir, akivaizdu, tai tinka ir mums.

1.2. Trečiosios Evangelijos skaitymas

Prieš skaitant puslapius, skirtus kiekvienam iš aštuonių komandų siūlomo kelio etapų, būtų gerai, jei įmanoma, kad kiekvienas skirtų laiko perskaityti šv. Luko Evangeliją, nes dažnai, kaip yra ir su kitomis evangelijomis, mes jos žinome tik atskirus fragmentus, kuriuos girdime per liturgiją. Žinoma, tam reikia laiko, bet įgytas bendras vaizdas labai pravers darbe, suskirstytame į smulkias dalis. Atidžiai skaityti padės kelios nuorodos.

1.3. Evangelijos planas

Kaip matome lentelėje, Evangelija, be įžangos ir ilgo pristatymo, sudaryta iš trijų pagrindinių dalių:

- 1) Tarnystė Galilėjoje, prasidėjusi pamokslu Nazarete.
- 2) Ilgas kopimas į Jeruzalę, norint ne geografiškai pavaizduoti kelią, bet išdėlioti tam tikrą skaičių įvykių velykinio išganymo, įvyksiančio Jeruzalėje, šviesoje.
- 3) Jėzaus veikimas Jeruzalėje, kaip jau aptarėme, Lukui labai svarbiame mieste, ir
- 4) Išganymo slėpinio įvykdymas per Išganytojo Kančią ir Prisikėlimą.

1, 1–4: Darbo įžanga (Evangelijos ir Apaštalų darbų)

1,5 – 4, 13: Įvadas

1, 5 – 2, 52: Prologas, Jėzaus ir Jono Krikštytojo vaikystė

3, 1 – 4, 13: Pasiruošimas viešajai Jėzaus tarnystei

4, 14 – 9, 50: Tarnystė Galilėjoje

4, 14–30: Pamokslas Nazarete ir Jėzaus atmetimas

4, 31 – 6, 11: Stebuklai ir ginčai

6, 12–49: Mokinių pasirinkimas ir mokymas

7: Pripažinti Jėzų kaip pranašą

8: Priimti Gerąją Karalystės Naujieną

9, 1–50: Jēzaus tapatybė ir mokinio būseną
9, 51 – 19, 28: Taro kopimas Jeruzalės link
9, 51 – 13, 21: Tikėjimo gyvenimas
13, 22 – 17, 10: Kvietimas į Karalystę
17, 11 – 19, 18: Susidūrus su laikų pabaiga
19, 29 – 21, 38: Jēzaus veikimas Jeruzalėje
19, 29–48: Mesijo įžengimas ir iš Šventyklos išvyti prekeiviai
20, 1 – 21, 4: Ginčai Šventykloje
21, 5–38: Eschatologinė kalba
22–24: Jėzus įvykdo velykinį slėpinį
22, 1 – 23, 38: Šamokslas, atsisveikinimo ir Kančios vakariėnė
22,39 – 23, 56: Nukryžiavimas ir palaidojimas
24: Prisikėlusiojo pasirodymai Jeruzalėje ir Žengimas į Dangų

1.4. Šv. Luko indėlis

Pagal Evangelijų tradiciją apie 45 % šv. Luko Evangelijos sudaro tik Luko pateikta medžiaga:

- Vaikystės evangelija (1–2)
- Jēzaus genealogija (3, 23–38)
- Įvadinis pamokslas Nazarete (4, 16–30)
- Gausi žūklė ir pirmųjų mokinių pašaukimas (5, 1–11)
- Nusidėjėlė, kuriai buvo atleista (7, 36–50)
- Prastas priėmimas Samarijoje (9, 51–56)
- Raginimas atsiversti (13, 1–5)
- Vietų pasirinkimas ir svečiai (14, 7–14)
- Gėrybių atsisakymo iššūkis (14, 28–33)
- Nenaudingi tarnai (17, 7–10)
- Žmogaus Sūnaus diena (17, 22–37)
- Palyginimai:
Samarietis (10, 29–37), figmedis (13, 6–9), įkyrus draugas (11, 5–8), kvailas turtuolis (12, 13–21), pražuvęs sūnus (15, 1–32), apsukrusis prievaizdas (16, 1–13), turtuolis ir Lozorius (16, 19–31), teisėjas ir našlė (18, 1–8), fariziejus ir muitininkas (18, 9–14);
- Pasakojimai apie stebuklus:
Kafarnaumo apsėstasis (4, 32–37), našlės iš Naino sūnaus prikėlimas iš numirusių (7, 11–17), sutraukta moteris (13, 10–17), dešimt raupsuotųjų (17, 11–19);
- Kančios fragmentai (22, 28–32; 23, 6–12; 23, 39–43);
- Susitikimai su Prisikėlusiu Jėzumi (24, 13–52).

1.5. Keli redagavimo bruožai

Tvarka, kuria Lukas pateikia „sutvarkytą pasakojimą“ (1, 3), remiasi ne įvykių chronologija, bet turi teologinį ir katechetinį tikslą atskleisti Dievo planą per Jėzų Kristų. Pvz., Matas surenka atskirus fragmentus ir pateikia stambius rinkinius su pasakojimo dalimis ir kalbomis (kaip antai, Kalno pamokslas), o Lukas, galbūt laikydamasis ištikimybės šaltiniams, negrupuoja to, kas atskira, dėl to skaitytojas kartais gali pasigesti jungiamosios grandies. Bet visame darbe to,

kurį Dantė vadino „Dievo švelnumo evangelistu“, regime, kas jam rūpėjo ir kaip jis tai mėgino spręsti redaguodamas: pabrėžiama malda, Jėzaus gailestingumas ieškant nusidėjėlių, rūpestis vargšais, pavojus, keliamas pinigų vaikymosi, rūpinimasis misija, nes Evangelijai sienų nėra. Nepamirškime, kad ši Evangelija tęsiasi Apaštalų darbuose, kur išsiskleidžia misija, vaisių davusi bendruomenėse, gimusiose ne tik Judėjoje, bet ir Samarijoje bei pagoniškame pasaulyje – pasaulyje, iš kurio kilęs šv. Lukas

1.6. Praktinės nuorodos

Aštuoni šio darbo skyreliai negali visiškai aptarti trečiosios Evangelijos. Pabrėžiant išskirtinį Luko indėlį, bus nagrinėjama:

- Jėzus, Dievo sūnus ir Marijos sūnus (vaikystės Evangelijos)
- Jėzaus skelbiamas išlaisvinimas
- Gailestingumas ir atleidimas
- Vargdieniai ir turtuoliai
- Moterys, tapusios mokinėmis
- Jėzaus ir mokinių malda
- Nukryžiuotas Dievo Sūnus
- Susitikimas su Gyvuoju Jėzumi

Kaip paprastai būna tokio tipo darbo priemonėse, kiekviename skyrelyje pateikiami temos apmąstymai, klausimai pasidalinimui, pasiūlymas Pareigai prisėsti. Susitikimo pabaigai siūloma malda, dažniausiai paimta iš Psalmyno.

2. PIRMAS SUSITIKIMAS. „JĖZUS, DIEVO SŪNUS IR MARIJOS SŪNUS (VAIKYSTĖS EVANGELIJOS)“

2.1. Luko evangelijos 1 ir 2 skyrių skaitymas

Operos uvertiūroje kompozitorius klausytojams pristato pagrindines melodijas, kurios bus vystomos pakilus uždangai. Taip pat yra ir Luko evangelijoje: čia labai vaizdingu pasakojimu apie vaikystę paskelbiamos pagrindinės evangelijos temos. Tam Lukas pasinaudoja tuo metu žinomu literatūros žanru - „paraleliniais gyvenimais“, kuris vienas kito atžvilgiu padeda išdėlioti skirtingus to paties meto veikėjus. Čia kalbama apie Joną ir Jėzų. Jonas, kurio vardas reiškia „Dievas maloningas“, skelbia apie Mesijo atėjimą dar šiam esant motinos iščiose (Lk 1, 41–43), dar prieš parodydamas Jėzų, atėjusį ant Jordano krantų (3, 1–18). Drauge su Ona ir Simeonu Jonas atstovauja *pažado laikams*. O Jėzus – kaip Dievo Sūnus, tapęs žmogumi, – pradeda galutinio išganymo ir *pilnos Dvasios dovanos* metą. Apie tai kalba pasakojimas apie Viešpaties angelo apreiškimą; pats Jėzus tai paskelbia per mokymą, kuriuo pradeda Jo tarnystė (Lk 4); šis išganymas skirtas visiems, kai ateis *Bažnyčios*, kuri bus įsteigta Sekminių dieną, *metas* (Apd 2).

Šiuose pasakojimuose pristatomos autoriui brangios temos, jos bus toliau vystomos Evangelijoje ir Apaštalų darbuose. Čia jos paminėtos tokia tvarka, kaip yra išdėstytos 1 ir 2 Luko evangelijos skyriuose:

- Jėzus ir Šventykla, kur Evangelija prasideda ir baigiasi meldžiantis ir dėkojant (1, 8 ir 24, 53)
- Jėzus, Dovydo sūnus ir Dievo Sūnus, per tikėjimą priimtas Marijos, Siono dukros. Dvasios vaidmuo (1, 26–28)
- Moterų vaidmuo, malda, turtingųjų ir išdidžiųjų pažeminimas bei mažųjų iškėlimas (1, 39–56)
- Dievas aplanko savo tautą (1, 57–80)
- Geroji naujiena skelbiama vargšams (piemenims), nes Išganytojas, „Kristus ir Viešpats“, ką tik gimė neturte, jau dabar atstumtas ir paguldytas ēdžiose, tarsi maistas; šis gimimas yra Dievo *šiandiena*, Jo Šlovės metas, kurį apgieda angelai, džiaugsmo, skirto visiems žmonėms, metas, ir per piemenis jau pabrėžiamas Bažnyčios ganytojų vaidmuo – jais taps apaštalai, leidęsi pasaulio keliais, garbindami ir šlovindami Dievą „*dėl visko, ką jie regėjo ir girdėjo*“ (2, 1–21 ir Apd 2, 14–24 ir t. t.).

Vaikystės pasakojimų viršūnėje įsitaiso pirmoji Jėzaus kelionė į Jeruzalę (jau nurodanti tą, kuri nuves iki kryžiaus ir kuri evangelistui yra ypatingos vertės; žr. 9, 51 ir t. t.) Intensyvi Marijos ir Juozapo paieškos (šis žodis kartojamas kelis kartus) kalba apie Jėzaus prie Jo kapo ieškančias moteris. Surastas Jėzus ištaria stiprius žodžius: „*man reikia būti savo Tėvo reikaluose*“, o tai skelbia, kad „Žmogaus Sūnui reikės daug kentėti, kad įžengtų į savo šlovę“. Luko Evangelijoje pirmieji Jėzaus žodžiai nukreipia į paskutinius: paskutinę maldą, kalbamą nuo kryžiaus (2, 11–29; 23; 46).

2.2. Pagimdyti Dievo Sūnų (Lk 1, 26–38)

Šeštame mėnesyje angelas Gabriėlius buvo Dievo pasiųstas į Galilėjos miestą, kuris vadinasi Nazaretas, pas mergelę, sužadėtą su vyru, vardu Juozapas, iš Dovydo namų; o mergelės vardas buvo Marija. Atėjęs pas ją, angelas tarė: „Sveika, malonėmis apdovanotoji! Viešpats su tavimi!“ Išgirdusi šiuos žodžius, ji sumišo ir galvojo sau, ką reiškia toks sveikinimas. O angelas jai tarė: „Nebijok, Marija, tu rada malonę pas Dievą!

Štai tu pradėsi iščiose ir pagimdysi sūnų,

kurį pavadinsi Jėzumi.

Jisai bus didis ir vadinsis Aukščiausiojo Sūnus.

Viešpats Dievas duos jam jo tėvo Dovydo sostą;

jis viešpataus Jokūbo namuose per amžius,

ir jo viešpatavimui nebus galo.“

Marija paklausė angelą: „Kaip tai įvyks, jeigu aš nepažįstu vyro?“ Angelas jai atsakė:

„Šventoji Dvasia nužengs ant tavęs,

ir Aukščiausiojo galybė pridengs tave savo šešėliu;

todėl ir tavo kūdikis bus šventas

ir vadinamas Dievo Sūnumi.

Antai tavoji giminaitė Elzbieta pradėjo sūnų senatvėje, ir šis mėnuo yra šeštas tai, kuri buvo laikoma nevaisinga, nes Dievui nėra negalimų dalykų.“ Tada Marija atsakė: „Štai aš Viešpaties tarnaitė, tebūna man, kaip tu pasakei.“ Ir angelas pasitraukė.

Ši scena nevyksta Šventykloje, bet Galilėjos, Jeruzalės kilmingųjų nemėgstamo krašto, namuose. Čia kalbama apie Dievo sumanymą, ir Lukas tai pabrėžia iš Senojo Testamento pasiskolinęs paskelbimo apie gimimą schemą, kaip ir kreipinį „Sveika“, kuris pradeda tekstą ir mus iš karto įveda į Mesijo atėjimo džiaugsmą. Nustatomas toks tonas: Dievas nuolankiai apsireiškia jaunai mergaitei, kuri pasveikinama kaip „Siono dukra“ – šis posakis nurodo Jeruzalės gyventojus ir nuniokotą Judo karalystę: „*Kryžtauk ir džiaukis, Siono dukra! Juk štai ateinu gyventi su tavimi, – tai VIEŠPATIES žodis.*“ (Zch 2, 14; žr. 9, 9–10; Sof 3, 14–17) Iškart aprašomas Marijos likimas: ji įkūnija savo tautą, išgelbėtą tautą, nes Viešpats pasiliks joje. Taip pat ji vadinama „malonės pilnoji“, šis posakis Naujajame Testamente dar kartą sutinkamas palaiminime, kuriuo pradedamas *Laiškas efeziečiams*. Čia kalbama apie tuos, kurie sudaro Bažnyčią: „*[Garbė Dievui, mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Tėvui]... Iš grynios meilės, laisvu savo valios nutarimu, jis iš anksto paskyrė mus per Jėzų Kristų tapti jam įsūniais savo malonės kilnumo šlovei. Ja jis apipylė mus dėl Mylimojo*“ (Ef 1, 5–6).

Lukas, kuris rašo ir apie Mariją aukštutiniame kambaryje, besimeldžiančią su mokiniais ir laukiančią Šventosios Dvasios dovanos (Apd 1, 14), nuo pat apreiškimo regi joje Bažnyčios paveikslą. Ji nešiojo ir pagimdė Mesiją (Aukščiausiojo Sūnų), Dovydo palikuonį. Dar daugiau, taip lauktas Mesijas yra tikras Sūnus Dievo, kurio galybė *pridengė ją savo šešėliu*. Šis veiksmazodis (pridengti savo šešėliu) yra kilęs iš žodžio *Shekinah*, kuris nurodo Šventą Dievo buvimą savo tautoje: tai jis apgaubia Sandoros skrynią per klajones dykumoje; jis tvyro Jeruzalės Šventykloje. Luko pasakojime Šventoji Dvasia uždengia Mariją savo šešėliu, ir štai joje apsigyvena pats Dievo buvimas. Toks yra Marijos sūnus: „*tavo kūdikis bus šventas [kaip Dievas] ir vadinamas Dievo Sūnumi*“. Tad Marijos iščios yra vienintelė tikroji Dievo Šventykla ir kalba apie Bažnyčią, tikruosius Dievo namus, kaip minima *Laiške efeziečiams*: „*Vadinasi, jūs jau nebesate ateiviai nei svetimi, bet šventųjų bendrapiliečiai ir Dievo namiškiai, užstatyti ant apaštalų ir pranašų pamato, turintys kertiniu akmeniu patį Kristų Jėzų, ant kurio darniai auga visas pastatas, tampantis šventove Viešpatyje, ant kurio ir jūs esate drauge statomi kaip Dievo buveinė Dvasioje.*“ (Ef 2, 19–22)

Istorikas Lukas, krikščionis iš bendruomenės, gimusios per Pauliaus apaštalavimą, į Marijos likimą žvelgia su savo gautu tikėjimu, ir nereikėtų stebėtis, kad nuo pat pasakojimo apie Angelo apreiškimą jis atveria perspektyvą, atitinkančią jo tikėjimo brolių suvokimą. Marija priima Dievo sumanymą su dideliu tikėjimu. Dievas kalbėjo tarpininkaujant angelui, ir „*Dievui nėra negalimų žodžių*“ (toks būtų tiesioginis vertimas). Joje vien tik Dievo Dvasios veikimu bus pradėtas kūdikis, ir ji, ne Juozapas, suteiks Jam Jėzaus vardą, kuris reiškia „Dievas gelbsti“; Elzbietos kūdikiui vardą duos Zacharijas.

Ji tikrai yra Viešpaties tarnaitė. Dievo veikimui nereikia jokio asmens pagalbos, bet sudaręs sandorą su žmonija Jis trokšta įtraukti ją į savo sumanymo išpildymą. Tad Jis kreipiasi į moterį, Mariją, kad dėl mūsų prisiimtų brolio veidą, Jėzaus veidą. Marija ištarė taip, ir štai iškart leidžiasi į kelią: „*susiruošusi skubiai iškeliavo*“ pas savo giminaitę (Lk 1, 39). Diena iš dienos klausydama Dievo žodžio ji gyvens dėmesingu tikėjimu, giliai savyje svarstydamą tai, ką jai teko patirti ir ko reikšmės ji dar iki galo nesupranta (2, 19 ir 51). Taip drauge su ja keliaujame iš Nazareto į Betliejų, tada iš Betliejaus į Nazaretą, drauge ieškome jos sūnaus, kuris pasielgė savarankiškai ir kurį ji ką tik surado. Galiausiai atsidsursime Jeruzalėje, kur, pasak Jono, ji stovės po kryžiumi, taip pat ją sutiksime besimeldžiančią su kitomis moterimis ir savo sūnaus mokiniais. Ji čia kaip tarpininkė, pranykstanti atsiradus Bažnyčiai, kurios paveikslas ji yra. Suprantame, kodėl evangelistas Jonas įžvelgė joje mūsų motiną, kurią Jėzus patikėjo mylimam mokiniui.

Marija pagimdė Dievo Sūnų Dvasios dovanos dėka, ir mes, krikščionys, pakrikštyti Dvasioje, esame Prisikėlusiojo siunčiami skelbti Gerosios Išganymo Naujienos ten, kur esame. Kaip Marija, esame kviečiami gyventi tikėjimu ir būti Dievo Išgelbėtojo sumanymo tarnai. Mums pagimdyti Jėzų reiškia liudyti Jį savo žodžiais, veiksmais ir įsipareigojimais. Čia mes nesame vieni, bet visi drauge sudarome Jo Kūną, kuris yra Bažnyčia, vedama Dvasios.

2.3. Klausimai pasidalinimui

1. Kokioje situacijoje, per kokį susitikimą pajutome, kad
 - per mus tikrai kalbėjo Dievas,
 - kad Dievas tikrai kalbėjo mums per kitus, dar kartą mus „pažadino“ tikram savo buvimui?
2. Kokią vietą mūsų tikėjimo gyvenime užima Marija?

2.4. Pareiga prisėsti

Per Apsilankymą pas Elzbietą kūdikis, kurį nešiojo Marija, Elzbietai atskleidė, kuo taps jos sūnus: jis parodys Mesiją. Taip pat Elzbietos nešiojamas kūdikis patvirtina Marijai, kad jos sūnus tikrai yra iš Dievo („*Iš kur man ta garbė, kad mano Viešpaties motina aplanko mane?!*“)

Tai gali atliepti jūsų poros patirtį, kur kiekvienas yra kviečiamas geriau save pažinti padedamas kito. Kaip mes padedame vienas kitam žengti į priekį savo pašaukime kaip asmenys, tėvai ir pakrikštytieji, Dievo vaikai ir Bažnyčios nariai?

2.5. Magnificat

*Mano siela šlovina Viešpatį,
mano dvasia džiaugiasi Dievu, savo Gelbėtoju,
nes Jis pažvelgė į nuolankią savo tarnaitę.
Štai nuo dabar palaiminta mane vadins visos kartos,
nes didžiųjų dalykų padarė man Visagalis,
ir šventas yra Jo vardas!
Jis maloningas iš kartos į kartą
tiems, kurie Jo klauso.*

Jis parodo savo rankos galybę

*ir išsklaido išdidžios širdies žmones.
Jis numeta galiūnus nuo sostų
ir išaukština mažuosius.
Alkstančius gėrybėmis apdovanoja,
turtuolius tuščiomis paleidžia.*

*Jis ištiesė pagalbos ranką savo tarnui Izraeliui,
kad minėtų Jo gailestingumą,
kaip buvo žadėjęs mūsų protėviams –
Abraomui ir jo palikuonims per amžius.*

Tu, Viešpatie, panorai, kad Tavo Žodis priimtų kūną
Mergelės Marijos iščiose;
kadangi mes Jame pripažįstame mūsų Išganytoją,
kartu žmogų ir Dievą,
padėk mums gyventi kaip tikriems Dievo vaikams
per tą patį Jėzų Kristų, Mūsų Viešpatį.

3. ANTRAS SUSITIKIMAS. „JĖZAUS ATNEŠAMAS IŠLAISVINIMAS“

„Jums gimė Išganytojas“, – skelbia angelai Betliejuje, pranešdami apie Jėzaus gimimą; „Viešpats aplankė savo tautą ir atnešė jai išvadavimą“, – pranašauja Elzbietos vyras Zacharijas (1, 68); „Jis patepė mane, kad neščiau gerąją naująją vargdieniams. Pasiuntė skelbti belaisviams išvadavimo“, – taip apie save kalba Jėzus, cituodamas Izaiją (4, 18). Puslapiai, kuriuos Lukas skiria Jėzaus tarnystei, pristato skirtingus šio išvadavimo aspektus. Visų jų aptarti nepajėgsime, tad pirmiausia dėmesį sutelkime į pirmąjį Jėzaus pamokslą Nazarete ir prieš tai ėjusį pasirengimo metą. Tada pakalbėsime apie Pamokslą dykumoje, kur aiškiai bus parodyti svarbiausieji Jėzaus pasirinkimai.

3.1. Pasirengimo metas (3, 1 – 4, 13)

Aiškiai politiškai apibrėžtu metu, nes Dievas ateina į konkrečią žmonių istoriją, Jonas skelbia atsivertimo krikštą ir skelbia apie artėjančią išganymą, cituodamas pranašą: Izraelis bus paguostas (Iz 40–55); taip pat primena apie sugrįžimą iš tremties, kuri buvo laikoma nauju išėjimu iš Egipto. Dievo kvietimo, kurį perduoda Jonas, paskutinis Senosios Sendoros pranašas, yra sunku klausytis, nes Lukas nori pabrėžti kontrastą su gailestingumu, kurio bus kupini greitai pasirodysiančio Jėzaus žodžiai. Tauta, netgi visas pasaulis laukia, nes „visi žmonės išvys Dievo išgelbėjimą“ (3, 6), ir Jonas patikslina, kad šis laukimas bus išpildytas to, kuris krikštys Dvasia ir Ugnimi (tai jau nurodo Sekminės). Po to jis sulaikomas. Tik trumpai užsimenama apie Jėzaus krikštą. Tokiu anachronizmu Lukas nori parodyti, kad su pranašu iš Nazareto prasideda nauja era.

Kai tauta buvo pakrikštyta, Jėzus, irgi pakrikštytas, panyra į maldą. Ir dangus, kuris dar buvo uždarytas, galutinai atsiveria ir susisiečia su mūsų žeme. Ant Jėzaus nusileidžia Dvasia ir pasigirsta balsas: „Tu mano sūnus, šiandien aš tave pagimdžiau.“ Tai citata – Dievo sprendimo skelbimas, sodinant karalių į sostą (Ps 2, 7). Staiga apie Jėzų kalbama ir kaip apie pranašą, ir kaip apie karalių. Jis – Pranašas, virš kurio tvyro Dvasia ir kalba Dievo vardu, bet būtent dėl to Jis susidurs su turinčių valdžią pasipriešinimu. Jis – Karalius, steigiantis ilgai lauktą karalystę. Karalius ir Pranašas – iš šių dviejų titulų bus tyčiojamas per Kančią, kurią Lukas jau turi galvoje.

Dabar Jėzus, per kurio genealogiją Lukas primena, kad Jis tikrai yra mūsų brolis – kaip Adomo sūnus – ir tikrai Dievo Sūnus (3, 38), Dvasios, kuri Jį pripildo ir kreipia Jo misiją, yra nuvedamas į dykumą. Atsidūręs Adomo, kurį suklaidino velnias, padėtyje, Jėzus velnią, iš kurio kyla blogis, įveiks – tai leidžia nuspėti pasakojimas apie gundymus (4, 1–13): Jis parodys žmonėms, kaip dera elgtis susidūrus su dideliais išmėginimais, kad būtume tikri Adomo sūnūs pagal Dievo širdį. Nazarete Jis atskleis savo misijos prasmę.

3.2. Jėzus pradeda mokyti Nazarete (4, 16–30)

Jėzus parėjo į Nazaretą, kur buvo užaugęs. Šabo dieną, kaip pratęs, nuėjo į sinagogą ir atsistojo skaityti. Jam padavė pranašo Izaijo knygą. Atvyniojęs knygą, jis rado vietą, kur parašyta:

Viešpaties Dvasia ant manęs,
nes jis patepė mane,
kad neščiau gerąją naująją vargdieniams.
Pasiuntė skelbti belaisviams išvadavimo,

akliesiems – regėjimo;
siuntė vaduoti prislėgtųjų
ir skelbti Viešpaties malonės metų.

Užvėręs knygą, Jėzus grąžino ją patarnautojui ir atsisėdo; visų sinagogoje esančių akys buvo įsmeigtos į jį. Ir jis pradėjo jiems kalbėti: „Šiandien išsipildė ką tik jūsų girdėti Rašto žodžiai“. Visi jam pritarė ir stebėjosi maloningais žodžiais, sklindančiais iš jo lūpų. Ir jie klausė: „Argi jis ne Juozapo sūnus?“ O Jėzus prabilo: „Jūs, be abejo, man priminsite patarlę: 'Gydytojai, pats pasigydyk' – padaryk ir čia, savo tėviškėje, darbų, kokių girdėjome buvus Kafarnaume.“ Jis dar pridūrė: „Iš tiesų sakau jums: joks pranašas nepriimamas savo tėviškėje. Tikrą tiesą sakau jums: daug našlių buvo Izraelyje Elijo dienomis, kai dangus buvo uždarytas trejus metus ir šešis mėnesius ir baisus badas ištiko visą kraštą. Bet nė pas vieną iš jų nebuvo siųstas Elisas, tik pas našlę Sidonijos mieste, Sareptoje. Taip pat pranašo Elizejaus laikais daug buvo raupsuotųjų, bet nė vienas iš jų nebuvo pagydytas, tik siras Naamanas.“

Tai išgirdę, visi, kurie buvo sinagogoje, labai užsirūstino; jie pakilę išsivarė jį iš miesto, iki pakriūtės to kalno, ant kurio pastatytas jų miestas, ir norėjo nustumti jį žemyn. Bet Jėzus praėjo tarp jų ir pasišalino...

Sinagogoje šabo dieną Jėzus tekste „rado vietą“: Jis pasirenka ištrauką, kur paskutinės Izaijo knygos dalies autorius kalba apie Jo patepimą ir Jo skelbimą, skirtą žmonėms, likusiems šalyje ar nuviltiems sunkumų, su kuriais susidūrė grįžę iš tremties. Jis taip pat mini Eliją ir Eliziejų, nes tęsia šių pranašų darbus, ir primena du jų stebuklus, padarytus pagonių žemėse, ir tai pabrėžia visuotinį Jo užmojų matmenį.

Pirmasis Jėzaus kalbos žodis – „šiandien“. Šiandien Jėzus, virš kurio „Viešpaties Dvasia“, išpildė Raštus; šiandien išvadavimas yra čia, tarp jūsų. Ir tikrai, rašydamas šiuos žodžius Lukas galvojo apie savo skaitytojus, kurie Jėzaus nepažįsta, bet savo šiandienoje yra kviečiami gyventi Jo skelbiamu ir atnešamu išganymu.

Ir ta šiandiena staiga pažymima gailestingumo ženklu – apie tai liudija vieta, kurioje Jis baigia skaityti, – ir išlaisvinimu. Jei dar kartą paskaitytume Izaiją, suprastume, kad Jėzus praleido žodžius, skelbiančius apie „Dievo atpildo dieną“ – tokiu tonu kalbėjo Jonas Krikštytojas minioms (Lk 3, 7). Lukas taip pabrėžia, kad Jėzus nori liudyti Dievo gailestingumą ir atjautą; tai parodoma per Jėzaus norą išlaisvinti vargdienius, taip pat visokiausius belaisvius, ligonius ir nesveikuosius, iš jų patirto blogio. Neišskirdamas nė vieno, Jis skelbia „malonės metus“, tai nuoroda į jubiliejaus metus, kurie būdavo kas penkiasdešimt metų ir visi šalies gyventojai tada būdavo paleidžiami į laisvę (Kun 25, 9–13); toks išlaisvinimas buvo viena iš vilčių, sudėtų į Mesiją, ir Jėzus paskelbia, kad tai įvyko ir yra skirta visiems, kaip liudija Jo nuoroda į Eliją ir Elizejaus veiksmus.

Taip Jėzus atmeta bet kokią išskirtinumą: išvadavimas, išlaisvinantis iš blogio ir nuodėmės, tikrai yra skirtas visiems. Žodis *išlaisvinimas* gerai apibūdina kalbas ir veiksmus, kuriems Jėzus, Dievo Sūnus, įsipareigoja kad įgyvendintų Dievo, savo Tėvo, sumanymą. Tai tikrai gerai suprato „išlaisvinimo teologai“, veikę Lotynų Amerikoje; kai kuriems jų teko paaukoti didžiausią auką. Morkaus ir Mato evangelijose pagrindinė Jėzaus žinia yra Karalystė, bet Luko evangelijoje tai yra pats Jo asmuo ir išlaisvinantis Jo veikimas: Jis tikrai yra Išganytojas, apie kurį Betliejuje skelbė angelai.

Šioje ištraukoje atkreiptinas dėmesys į besikeičiančią minios laikyseną: nuo stebėjimosi maloningais žodžiais ji pereina prie abejonės persmelktos nuostabos ir galiausiai iki atviro priešiško, kad net nori nustumti Jėzų nuo kalno. Šią tikrai nepaprastą situaciją galima

paiškinti tuo, kad Lukas viename pasakojime sutelkia kelis Jėzaus apsilankymus Nazarete, apie kuriuos pasakoja Morkus ir Matas. Taip jis trokšta, kad suprastume, iki kur nuves Jėzaus čia iškilmingai priimtas įsipareigojimas. Jis yra ne tik paskutiniųjų laikų Pranašas ir laukiamas Mesijas, Jis yra Tarnas, apie kurį kalba Izaijas: „*apgaubiau jį savo dvasia, kad neštyt tautoms teisingumą*“ (42, 1), Tarnas, kuris „*mūsų skausmus sau užsikrovė*“ (53, 4). Jau galima išvysti Jo mirties šešėlį. Bet tai įvyks tik atėjus valandai, ir ta valanda priklauso Tėvui, kurio valią vykdo Jėzus. Būtent tokią reikšmę turi didinga frazė, kuria užbaigiamas šis pasakojimas ir kuri parodo stebinančią Kristaus laisvę: „*Jėzus praėjo tarp jų ir pasišalino*.“ Kadangi valanda dar neatėjusi, niekas negali Jo nė pirštu paliesti. Jis turi nueiti iki galo, leisti į ilgą kelią iki Jeruzalės, kad pasiektų kryžių. Ten Jis į Jį atsiuntusio rankas atiduos savo gyvybę, paaugotą dėl visų išganymo; ten Jis sugrįš į tikruosius Tėvo namus.

3.3. Pamokslas lygumoje (6, 20–49)

Matas labai ilgame pamoksle surašė daug Jėzaus pamokymų. Tas pamokslas buvo skirtas mokiniams ir buvo pasakytas ant kalno, o tai primena Sinajų, kur Mozė gavo lenteles su Įstatymu. Rašydamas „pamokslą lygumoje“ Lukas neįtraukė visų pamokymų, kurie jam bendri su Matu ir kuriuos randame kitose jo Evangelijos vietose. Šis Jėzaus pamokslas, pasakytas lygumoje ir primenantis pirmąjį pamokslą, yra skirtas ne vien šalia susirinkusiam „mokinių būriui“, bet „didelei daugybei žmonių“, buvusių su jais, ir tai dar kartą pranašauja apie visiems skirtą išganymą. Ir Lukas aiškiai pasako, kad klausytojai nebuvo tik galilėjiečiai: buvo ir iš Judėjos, ir net Tyro bei Sidono pajūrio, tai sirų ir finikiečių žemės, laikomos pagoniškomis (6, 17–19).

Šis „pamokslas-programa“ prasideda skelbiant prieštaras, panašiai kaip *Magnificat*. Čia yra keturi palaiminimai ir keturi „įspėjimai“, ir šis žodis pasirinktas vietoje „prakeikimų“, nes Jėzus neprakeikia: Jis laiko nelaimingais tuos, kuriems nieko netrūksta ir kurie dėl to pamiršta kitus. Taip pat pastebėtina, kad Jis nekalba apibendrintai, bet kreipiasi į klausytojus („palaiminti *jūs*... vargas *jums*...“): Nazareto pamokslo „šiandien“ čia atstoja „dabar“. Galime manyti, kad rašydamas šią dalį evangelistas kreipėsi į konkrečias krikščionių bendruomenes, kur buvo vargšų, turtingų, blogą elgesį patiriančių, persekiojamų. Kaip jis rašys Apaštalų darbuose, krikščioniškos bendruomenės idealas yra turėti visa bendra (Apd 2, 44–45; 4, 32–37).

Palaiminti jūs, vargdieniai, nes jūsų yra Dievo karalystė.

Palaiminti, kurie dabar alkstate, nes būsite pasotinti.

Palaiminti, kurie dabar verkiate, nes juoksitės.

Palaiminti esate, kai žmonės jūsų nekenčia, atstumia, niekina ir atmeta kaip blogą jūsų vardą dėl Žmogaus Sūnaus. Džiaukitės tą dieną ir linksminkitės, nes jūsų laukia gausus atlygis danguje. Juk lygiai taip kadaise jų protėviai darė pranašams.

Bet vargas jums, turtuoliai,

nes jūs jau atsiėmėte savo paguodą.

Vargas jums, kurie dabar sotūs, nes būsite alkani.

Vargas jums, kurie dabar juokiatės,

nes jūs liūdėsite ir verksite.

Vargas jums, kai visi žmonės jus giria,

nes ir jų protėviai lygiai taip gyrė netikrus pranašus.

3.4. Klausimai pasidalinimui

1. Kas mūsų gyvenime iš tiesų svarbu? Jei reikėtų keliais žodžiais gyvenimą apibendrinti, kaip padarė Jėzus Nazarete, kokie žodžiai tai būtų? Kokie mūsų gyvenimo veiksmai tikrai išlaisvino žmones?
2. Ar prisimename asmeninių patirčių, kai vėliau galėjome ištarti: „Tą dieną Viešpaties dėka tikrai atgimiau, Jis mane grąžino į gyvenimą“?

3.5. Pareiga prisėsti

Jėzaus reikalavimai, išsakyti Nazarete ir per Pamokslą lygumoje, gali mums pasirodyti nepamatuoti. Bet Jis mūsų prašo būtent gyventi pagal Jo Evangeliją. Kokį ypatingą dalyką, Jo išklause, pasirinkime, kad drauge judėtume į priekį?

25 psalmė (4 –14)

*Parodyk man savo kelius, VIEŠPATIE,
mokyk mane savo takų.
Vesk mane savo tiesa ir mokyk mane,
nes esi Dievas, mano Gelbėtojas.
Tavimi visados pasitikiu.
VIEŠPATIE, neužmiršk savo gailestingumo
ir ištikimos meilės, –
jie taip seni kaip laikas.
Mano jaunystės nuodėmės ir kaltes užmiršk, –
savo ištikima meile dėl savo gerumo
atsimink mane, VIEŠPATIE!
Teisus ir geras yra VIEŠPATS,
todėl jis moko klystančius kelio.
Jis veda kukliuosius teisingu taku
ir moko juos savo kelio.
Visi VIEŠPATIES takai yra
ištikima meilė ir tiesa visiems,
kurie laikosi jo Sandoros ir paklūsta jo įsakams.
Dėl savo vardo, VIEŠPATIE,
atleisk mano kaltę, nors ji ir didžiulė.
Kas tik pagarbiai VIEŠPATIES bijo,
sužino iš jo taką, kuriuo eiti turėtų.
Jis pats gyvens laimingai,
ir jo vaikai paveldės žemę.
VIEŠPATS yra pagarbiai jo bijančiųjų draugas
ir patvirtina jiems savo Sandorą.*

Prisimink Viešpatie, Tu esi Dievas Gelbėtojas!
Duodamas mums savo Sūnų, Tu atskleidi savo gailestingumą.
Atleisdamas mums mūsų kaltes, parodai savo meilę.
Pamiršk mūsų kaltes, rodyk teisingą kelią.
Patvirtink mums savo Sandorą ir mokyk jos laikytis. Amen.

4. TREČIAS SUSITIKIMAS. „GAILESTINGUMAS IR ATLEIDIMAS“

„Būkite gailestingi, kaip ir jūsų Tėvas gailestingas.“ (Lk 6, 32) Vienintelis Lukas užrašė šiuos Jėzaus žodžius, ir tai nestebina žinant, kad jo Evangelija yra visiems skirta išganymo ir gailestingumo Evangelija *par excellence*, ištikimai laikantis šv. Pauliaus tradicijos. Dievo atjauta, išreiškiama žodžiais ir veiksmais Jo Sūnaus, kuris „atėjo ieškoti ir gelbėti, kas buvo pražuvę“ (Lk 19, 10), yra skirta vargšams, prislėgtiems, mažutėliams, atmetiems ir niekinamiems, sergantiems bei luošiams, ir tai patvirtina stebuklai. Jie taip pat parodo dar vieną svarbų Jėzaus paieškos lauką – „nusidėjėlius“. Žinoma, čia kalbama apie vyrus ir moteris, kurie nutolo nuo Dievo, bet taip pat ir apie tuos, į kuriuos rodoma pirštu kaip į nusidėjėlius ir kurie dėl to yra nekenčiami – kaip antai, muitininkai, samariečiai ir kiti... nes jų elgsena skiriasi nuo griežtai Įstatymo besilaikančių fariziejų. Jėzus šia gailestingą Tėvo meilę įvairiausiems atmetiesiems liudys iki pat pabaigos. Iškeltas ant kryžiaus Jis pas savo Tėvą gins tuos, kurie Jį žudo, maldaudamas jiems švelninančių aplinkybių: „Tėve, atleisk jiems, nes jie nežino, ką daro.“ (Lk 23, 34)

Norėdami geriau suvokti šią evangelinę duotybę, kurios svarbą taip pabrėžia Lukas, atkreipsime dėmesį į keturis tekstus: pirmiausiai į pasakojimą apie nusidėjėlės įsiveržimą pas fariziejų, kur valgė Jėzus (7, 36–50), po to į tris palyginimus, - kurie, nederėtų pamiršti, sudaro visumą: apie avis, drachmą, ir sūnų, kurie buvo pražuvę ir atsirado (15, 1–31).

4.1. Nusidėjėlė, kuriai buvo atleista ir kuri pamilo

Vienas fariziejus užsiprašė Jėzų pietų. Atėjęs į fariziejaus namus, jis sėdo prie stalo. Ir štai moteris, kuri buvo žinoma mieste nusidėjėlė, patyrusi, kad jis fariziejaus namuose, atsinešė alebastrinį indą kvapaus tepalo ir, verkdamą priėjusi iš užpakalio prie jo kojų, ėmė laistyti jas ašaromis, šluostyti savo galvos plaukais, bučiavo jo kojas ir tepė jas tepalu.

Tai matydamas fariziejus, kuris buvo Jėzų pasikvietęs, samprotavo pats vienas: „Jeigu šitas būtų pranašas, jis žinotų, kas tokia ši moteris, kuri jį paliečia, – kad ji nusidėjėlė!“ O Jėzus prabilo: „Simonai, turiu tau ką pasakyti.“ Tas atsiliepė: „Sakyk, Mokytojaui!“

„Skolintojas turėjo du skolininkus. Vienas buvo skolingas penkis šimtus denarų, o kitas – penkiasdešimt. Jiems neturint iš ko atiduoti, jis dovanojo abiem. Katras labiau jį mylės? Simonas atsakė: „Manau, jog tasai, kuriam daugiau dovanota.“ Jėzus tarė: „Teisingai nusprendei.“

Ir, atsisukęs į moterį, jis tarė Simonui: „Matai šitą moterį? Aš atėjau į tavo namus, tu nedavei man vandens kojoms nusimazgoti, o ji suvilgė jas ašaromis ir nušluostė savo plaukais. Tu manęs nepabučiavai, o ji, vos man atėjus, nesiliauja bučiavusi man kojų. Tu aliejumi man galvos nepatepei, o ji tepalu patepė man kojas. Todėl aš tau sakau: jai atleidžiama daugybė jos nuodėmių, nes ji labai pamilo. Kam mažai atleista, tas menkai myli.“ O jai tarė: „Atleidžiamos tau nuodėmės.“ Sėdintieji kartu už stalo pradėjo svarstyti: „Kas gi jis toks, kad net ir nuodėmes atleidžia?!“ O jis dar tarė moteriai: „Tavo tikėjimas išgelbėjo tave. Eik rami!“

(Lk 7, 36–50)

Keli to meto papročių paaiškinimai: per tokią šventinę puotą, kurioje dalyvaudavo daugiau svečių, šie pusiau gulom sėdėdavo ant lovų, tai paaiškina, kodėl moteris prie Jėzaus kojų priėjo „iš užpakalio“, o Jis jos nematė; taip pat tepalais paprastai būdavo tepamos ne kojos,

o plaukai; šeimininkas įsakydavo ypatingam svečiui nuplauti kojas, o Jėzus pats plovė savo mokiniams kojas per Paskutinę vakarienę (Jn 13).

Reikia teisingai suprasti trumpą istoriją, Jėzaus papasakotą fariziejui. Pirmiausia pastebėsime, kad Lukas čia du kartus kalba apie dovanojimą (42 ir 43 eilutės): šį tekstą skaitančiam krikščioniui skolintojas yra „dovanojančio“ Dievo įvaizdis – tai atliepia Jono Krikštytojo, skelbusio Išganytojo atėjimą, vardą (Lk 1, 63). Taip pat pabrėžiame, kad Evangelijose posakis „tavo nuodėmės atleistos“ iš tiesų reiškia „Dievas tau atleidžia tavo nuodėmes“; neveikiamosios rūšies dalyvio vartojimas leidžia netarti draudžiamo Dievo vardo. Jėzus aiškiai pasako moteriai, kad Dievas jai atleido jos nuodėmes: jos elgsena ir žodžiai išreiškia atleidimą, kurį Dievas jau yra jai suteikęs.

Galima netinkamai suprasti Jėzaus palyginimą darant išvadą, kad Dievas tai moteriai daug atleido, nes ji labai pamilo. Tai būtų klaidinga ir Jėzaus paaiškinimas išsklaido bet kokias dviprasmybes: „*jai atleidžiama daugybė jos nuodėmių, nes ji labai pamilo*“. Jos gautas atleidimas, apie kurį Jėzus praneša jai Dievo vardu, nėra jos meilės vaisius, bet šaltinis. Ši moteris atėjo pas Jėzų, nes išvelgė Jame Dievo siųstąjį, kuris myli nusidėjėlius. Tad ji pajuto, kad Jis ir ją myli, ir, suvokdama savo klaidas, patikėjo, kad tas atleidimas skirtas ir jai: ji jau nebėra neliečiama!

Tapusi tikinti ir įsitikinusi, kad jai atleista, moteris, norėdama atsidėkoti ir kadangi jos meilė liejasi per kraštus, perka tepalų indą. Drąsiai ji įžengia pas fariziejų ir eina prie Jėzaus, būdama tikra, kad Jis ją priims ir kad ji gali prie Jo prisiliesti, patepti Jo kojas ir jas bučiuoti. Fariziejus Simonas, kuris su Jėzumi gerai sutarė, nesuprato, kas iš tiesų yra jo svečias; jis net ėmė abejoti, ar tikrai jis būsiąs Dievo siųstas pranašas. Trumpai tariant, į šį susitikimą jis žvelgė tarsi būdamas aklas. O nusidėjėlė, kuriai buvo atleista ir kuri labai pamilo, įtikėjo Jėzų dar prieš prisitardama prie Jo! Dėl to Jėzus ir patvirtina, kad jai atleista, ir pareiškia: „*Tavo tikėjimas išgelbėjo tave. Eik rami!*“ (Lk 7, 40) Kitaip tariant: „Taip, moterie, tavo tikėjimas išgelbėjo tave, nes tu supratai ir patikėjai, kad aš, Jėzus, esu Dievo siųstas nusidėjėlių draugas ir tikras Dievo, kuris yra malonė ir gailestingumas, liudytojas. Tad dabar eik, išgelbėtoji, ir gyvenk rami!“ Dievas yra malonė, Jis yra visa ko šaltinis ir duoda iš meilės. Ši moteris patikėjo Jo gailestingumu, Jo atleidimu ir pasigrėžė į Kristų su meile, kad paliudytų savo dėkingumą: jos tikėjimas ją išgelbėjo. Bet Dievo pasiūlymai ne visada yra priimami ar suprantami. Tad Dievas leidžiasi ieškoti tų, kurie pražuvę – čia Jis ir vėl mus pralenkia arba kantriai laukia – apie tokią kantrybę liudija palyginimas apie nevaisingą figmedį. Morkaus ir Mato evangelijose šis nevaisingumas atveda į mirtį: jis nudžiūsta (Mk 11, 12–14; Mt 21, 18–22); o Luko evangelijoje šeimininkas duoda dar vieną galimybę ir rūpestingai jį prižiūri (13, 6–9). Trijuose palyginimuose, kuriuos pateiksime ir kuriuos pridera skaityti kaip trilogiją, kalbant apie Jėzaus Dievą pabrėžiama būtent toks ieškojimas ir kantrybė.

4.2. Dievo džiaugsmas susigrąžinus pražuvusias būtybes

Jėzaus klausytojai įvairūs (15, 1–2): Jo paklaustyti rinkdavosi muitininkai ir nusidėjėliai, o fariziejai *murmėdavo* – šis veiksmažodis pasiskolintas iš Išėjimo knygos ir parodo per išmėginimą patiriamą nepasitenkinimą Dievu, kai ieškoma Jam kliaučių, nes nebepasitikima (Iš 16, 9; Sk 14, 36; ir t. t.)

Dviejuose pirmuose palyginimuose sutinkame vyrą ir moterį: pirmuo palieka savo kaimenę ir leidžiasi ieškoti paklydusios avies, o suradęs pradžiunga, užsimeta ją ant pečių ir sugrįžęs namo sukviečia draugus švęsti (15, 4–6). O moteris pameta pinigėlį ir rūpestingai jo ieško, kol suranda. Tada sukviečia drauges ir kaimynes, kad visos drauge džiaugtųsi. Ir abu kartus Jėzus užbaigia: „*Danguje bus daugiau džiaugsmo dėl vieno atsivertusio nusidėjėlio negu dėl devyniasdešimt devynių teisiųjų, kuriems nereikia atsiversti. (...) Sakau jums, šitaip džiaugiasi Dievo angelai dėl vieno atsivertusio nusidėjėlio.*“ (Lk 15, 7. 10)

Tas pats mokymas tęsiamas palyginime apie sūnų, pareikalavusį savo palikimo dalies ir palikusį tėvo namus (15, 11–31), ir nederėtų prikišti Tėvui, kad šis neiškeliavo ieškoti savo jaunėlio. Jis suteikė jam laisvę, nepriekaištavo; ankstesni palyginimai padeda suprasti, kad Tėvas dabar tik laukia, ir tai patvirtins atomazga.

Sūnus iškeliavo: jis iššvaisto pinigų netvarkingai gyvendamas, kaip vėliau paniekinamai atsilieps vyresnysis sūnus: „prarijęs tavąjį turtą su kekšėmis“ (15, 30). Jis tampa paklydėliu, jį ištinka badas, jam tenka ganyti kiaules, kad išgyventų (o juk jis žydas!), ir jis net negali pavalgyti jų ėdalo. Tad jis nusprendžia sugrįžti pas tėvą, kurio net samdiniai turi ką valgyti, ir paruošia tėvui kalbą: „*Tėve, nusidėjau dangui ir tau. Nesu vertas vadintis tavo sūnumi. Priimk mane bent samdiniu!*“ (Lk 15, 18) Tai atgailos žodžiai, bet pagrindinis sugrįžimo motyvas yra ne kas kita, kaip alkis. Ir štai jis grįžta namo.

Tėvas, išvydęs jaunėlį sūnų, „labai susigraudino“, nuskubėjo jo link, puolė ant kaklo ir „pabučiavo“ (kaip Dovydas sugrįžus Absalomui – 1 Sam 14, 33). Išbadėjęs „atgailaujantis“ pradeda sakyti paruoštą kalbą, bet tėvas jo nesiklauso, nes labai džiaugiasi, kad šis sugrįžo; daugiau niekas jam nerūpi: „*Kuo greičiau atneškite geriausią drabužį ir apvilkite jį. Užmaukite jam ant piršto žiedą, apaukite kojas! Atveskite nupenėtą veršį ir papjaukite! Puotaukime, linksminkimės!* Nes šis mano sūnus buvo miręs ir vėl atgijo, buvo pražuvęs ir atsirado.“ (15, 22–24) Šiame tekste viską persmelkia džiaugsmas. Nieko nesakoma apie sugrįžusio jaunėlio laikyseną, tarsi reiktų įsidėmėti vienintelį dalyką: Dievas nusidėjėlio laukia su neišsenkančia kantrybe, iš tolo pamatęs net nebegali susilaikyti ir atveria jam savo glėbį.

Tai suprato nusidėjėlė, mačiusi, kaip gyvena Jėzus, ir norėjusi su meile išreikšti Jam savo dėkingumą. Tą akimirką visas evangelisto dėmesys buvo sutelktas į ją; dabar dėmesys skiriamas palyginime pasirodžiusiam Tėvui. O fariziejus visiškai nesuprato, kas ten vyksta. Ir vyresnysis sūnus maištauja dėl tokio neadekvatumo. Iš tiesų tokie pareiškimai parodo, kad namie likęs sūnus taip ir neįvertino, kokia meile jį myli tėvas; pasirodo, jis laikė jį tiesiog darbdaviu, kurio „įsakymo neperžengė“ (plg. 15. 29), lygiai kaip „teisuolis“ fariziejus paklūsta Įstatymui! Vyresnysis, likęs namie, taip pat priekaištuoja savo tėvui, kad nedavė jam iš ko švęsti su draugais, ir nekreipia dėmesio į sugrįžusį brolių. Jis net nebelaiko jo savo broliu, nes tėvui apie jį kalba: „šitas tavo sūnus“... Reikia pabrėžti, su koku švelnumu tėvas jam atsako, nors ką tik susidūrė su jo pykčiu:

„*Vaikeli, tu visuomet su manimi, ir visa, kas mano, yra ir tavo. Bet reikėjo puotauti bei linksmintis, nes tavo brolis buvo miręs ir vėl atgijo, buvo žuvęs ir atsirado!*“ (15, 31–32)

Ar vyresnėlis ateis į puotą? Jei jo ten nebus, ar tėvui vis dar bus šventė? Kaip jaučiasi sugrįžęs sūnus? Apie tai Jėzus nekalba. Jis mums palieka neišbaigtą scenarijų, idant suprastume, kad mums reikia pasirinkti poziciją. Prie kurio brolio šliejamės? Kokį „pasakojimą“ rašo mūsų elgsena? Koks Tėvas mums yra Dievas? Kaip apie tai kalba mūsų gyvenimas?

4.3. Klausimai pasidalijimui

Aukščiau pateikti klausimai veda mus į akistatą su savimi pačiais.

1. Jei manome, kad beprotiškas Tėvo džiaugsmas kalba apie Jo meilės stiprumą, paklauskime savęs, ar pakankamai įvertiname Dievo meilę mums ir kam ji mus kviečia.
2. Jei manome, kad Tėvas perlenkia lazda – kartais visuomenės požiūris verčia mus tapti griežtesniais – ar suvokiame, kad Jis ir iš mūsų laukia apmąstymo, atjautos ir kantrybės, idant jausmai, esantys Jo Sūnaus, mūsų brolio, Jėzaus širdyje vis labiau taptų ir mūsų jausmais?

3. Jei jaučiamės kaip nors nutolę nuo Dievo arba „murmame“ prieš Jį ar tuos, kuriuos turėtume labiau mylėti, nepraraskime pasitikėjimo: Dievas gailestingai mūsų laukia, nes dėl mūsų Jis niekada nepraranda vilties. Ar tai patiriame? Kaip tai pasiekti? Kaip čia padėti sau?

4.4. Pareiga prisėsti

Atleisti yra sunku ir gali prireikti laiko, daug laiko. Ir kasdien gyventi gailestingai taip pat nėra lengva. Pagalvokime, kaip kalbame apie šalia nesančius žmones, ypač jei turime jiems kokių nors priekaištų. Mūsų apkalbos dažnai būna kategoriškos ir tuščios, juk ne visada pasidomime, ką tas žmogus patiria, su kokiais sunkumais susiduria ir pan. Kad pažengtume į priekį šioje srityje, paklauskime savęs, kaip galime vienas kitam padėti įgyvendinant Jėzaus reikalavimą „Neteiskite“ (Lk 6, 37).

102 psalmė

*Mano siela, šlovink VIEŠPATĮ,
ir visa, kas manyje, tešlovina jo šventąjį vardą!
Šlovink VIEŠPATĮ, mano siela,
ir neužmiršk, koks jis geras –
jis tas, kuris atleidžia visas tavo nuodėmes,
ir išgydo visas tavo ligas,
jis tas, kuris atperka tavo gyvastį iš Duobės
ir apsupa tave meile ir gailestingumu,
jis tas, kuris sotina tavo gyvenimą gėrybėmis,
kad būtum jaunas ir stiprus lyg erelis.
VIEŠPATS vykdo teismo darbus,
daro, kas teisinga, visiems engiamiesiems.
Jis parodė savo kelią Mozei,
savo veiksmus Izraelio tautai.
VIEŠPATS yra gailestingas ir mylintis,
lėtas supykti ir kupinas ištikimos meilės.
Ne visą laiką jis barsis
nei bus supykęs per amžius.
Jis elgiasi su mumis ne pagal mūsų nuodėmių dydį
nei atmoka mums pagal mūsų kaltes.
Juk kaip aukštai nuo žemės yra dangūs,
taip didi yra jo ištikima meilė pagarbiai jo bijantiesiems;
kaip toli yra Rytai nuo Vakarų,
taip toli nuo mūsų jis išsklaido mūsų nuodėmes.
Kaip tėvas gailisi vaikų,
taip VIEŠPATS gailisi jo pagarbiai bijančiųjų.
Juk jis žino, kokie mes padarai, –
atsimena, kad mes esame dulkės.
Žmogaus dienos panašios į žolę, –
jis žydi tartum laukų gėlė.
Juk vos paliečia ją vėjas, ir jos nebėra, –
žymės nepalikdama ji išnyksta.
Betgi VIEŠPATIES gerumas per amžių amžius tiems,
kurie pagarbiai jo bijo,*

*ir jo teisumas vaikų vaikams,
tiems, kurie laikosi jo Sandoros
ir ištikimai atsimena vykdyti jo įsakymus.
VIEŠPATS padėjo savo sostą danguose,
ir jo karališka galybė visa valdo.
Šlovinkite VIEŠPATĮ, visi jo angelai, –
galingieji, vykdančys jo įsakymą,
paklusnūs jo tartam žodžiui.
Šlovinkite VIEŠPATĮ, visos jo galybės, –
jo tarnai, vykdančys jo valią.
Šlovinkite VIEŠPATĮ, visi jo darbai,
visose jo viešpatijos vietose.
Šlovink VIEŠPATĮ, mano siela!*

5. KETVIRTAS SUSITIKIMAS. „VARGDIENIAI IR TURTUOLIAI“

„*Palaiminti jūs, vargdieniai... vargas jums, turtuoliai*“ (6, 20. 24). Tokia kategoriška priešstata trikdė, ypač jei priklausome socialinei grupei, turinčiai iš ko gyventi ir kur apsisistoti. Kaip sutikti su tokiais Jėzaus žodžiais, nesileidžiant į ideologijas? Dėl to, rodos, geriausia žvelgti į Jėzaus gyvenimą. Jis dėl savo kilmės ir amato nepriklausė tiems, kuriuos pavadintume vargdieniais, nes dailidės amatas buvo labai vertinamas ir juo besiverčiantys laikomi kone išminčiais, nes dėl darbo jie dažnai keliaudavo ir taip giliau pažindavo gyvenimą.

5.1. Jėzaus atjauta vargšams

Tapęs Jono Krikštytojo mokiniu, Jėzus vienijasi su nusidėjėliais, trokštančiais pakeisti gyvenimą: Jis ryžtingai pasiryžta ieškoti pražuvėlių tam, kad juos išgelbėtų. Jį veda begalinė atjauta: Jis pajunta ją išvydęs sutrikusią minią, ligonius, tuos, kuriuos ištiko nelaimė, kaip antai, našlę, netekusią vienintelio sūnaus. Tad Jis tampa jiems artimas, paguodžia, nuramina nerimaujančius, gydo, grąžina į gyvenimą. Jis primena samarietį, apie kurį pats ir pasakoja, negali praeiti pro sužeistąjį, gulintį pakelėje; Jis rūpinsis juo tol, kol šis pasveiks (10, 33–35).

Visi šie žmonės sužeistomis širdimis ir kūnais yra mylėtini ir globotini vargdieniai: ligoniai, aklieji, raiši, luošiai, paralyžiuotieji, psichikos ligoniai, kurie buvo laikomi apsėstais demono. Taip pat tie ir tos, kuriems tenka elgetauti, kad gautų maisto, ir kurie be savo vargo dar kenčia dėl to, kad yra laikomi už nieką: „*Elgetauti man gėda*“, – sako prievaizdas iš palyginimo (16, 3). Dar kiti vargdieniais tampa dėl kenčiamos paniekos savo atžvilgiu, nors tikrai nėra be skatiko. Čia priklauso muitininkai, gėdinami žmonių ir fariziejų, nes renka nešvarius pinigus iš užsieniečių ir jų elgesys toli gražu nėra nepriekaištingas. Į piemenis taip pat kreivai žiūrima, nes sąlytis su gyvuliais taip pat gali suteršti ir jie tampa neverti atlikti religinius veiksmus. Taigi „teisieji“, besilaikantys griežto Įstatymo ir Rašto aiškintojų nurodymų, juos laiko „nusidėjėliais“ ir laikosi nuo jų atokiai. Šitai Jėzui irgi nepriimtina.

Tad Jėzus renkasi lankyti „tuos žmones“ (5, 29; 7, 34; 15, 2), jis į apaštalus pakviečia Levį, muitininką, ir švenčia su juo bei jo draugais. Jis taip pat nedvejoja valgyti prie kitų „nusidėjėlių“ stalo. Todėl Jėzus ir pataria pakvietusiam Jį vaišių prie stalo pasikviesti „*vargšų, paliegėlių, luošų ir aklių*“, nekviesti „*nei savo draugų, nei brolių, nei giminaičių, nei turtingų kaimynų*“ (14, 12. 13), nes ir pats taip daro.

5. 2. Turto keliamas pavojus

Jėzus eina pas vargdienius ir prislėgtuosius, bet Jo laikysena nėra šališka – Jis yra liudininkas Dievo, kuris myli ir kviečia visus žmones, kuris *siunčia lietų ant teisųjų ir neteisųjų*. Tad Dievo siųstasis Jėzus nebijo sėstis ir prie turtuolių stalo, – kai kurios Jo kalbos susijusios su ten pastebėtais dalykais. Jis gerai supranta, kad siekiant prestižo, dažnai susijusio su pinigais ir galia, galima nueiti iki neapykantos ar išnaudojimo tų, kuriems nesiseka. Jis aiškiai parodo, kas po tuo slypi. Todėl Jėzus priekaištauja kai kuriems fariziejams (reikia pabrėžti, kad jie ne visi tokie), kurie išoriškai uoliai laikosi Įstatymo, bet nekreipia dėmesio į mažutėlius.

Šiuo klausimu galime pastebėti, kad tam tikri minties posūkiai Evangelijose yra labai reikšmingi: rūpinimasis griežtai laikytis praktikų nutolina nuo mažutėlių – taip griežtai taisyklių besilaikantys tikintieji gali tapti panašūs į turtuolius, kurie niekina ar nekreipia dėmesio į skurdžius. Dėl to pasigirsta tokios griežtos kalbos:

Kaip tik jūs, fariziejai, valote taurės ir dubens išorę, o viduj esate pilni gobšumo ir nelabumo. Neišmanėliai! Argi išorės kūrėjas nėra sukūręs ir vidaus?! Verčiau duokite žmonėms iš savo vidaus tarsi išmaldą, ir viskas jums bus nesutepta. Vargas jums, fariziejai! Jūs duodate dešimtinę iš mėtų, rūtų ir kitokių žolelių, o nepaisote teisingumo ir Dievo meilės. Reikia šitai daryti ir ano neapleisti! Vargas jums, fariziejai! Jūs taip mėgstate pirmąsias kėdes sinagogose ir sveikinimus turgavietėse! Vargas jums! Esate lyg apleisti kapai, kuriuos žmonės nepastebėdami mindžioja.“ (Lk 11, 39–44)

Puikybė ir polinkis į pinigus tikrai pasiglemžia žmogų. Todėl Jėzus apie Mamonos (aramėjiškai tai reiškia „turtas“) pinigus kalba tarsi apie pavojingą dievybę ir įspėja: „*Žiūrėkite, saugokitės bet kokio godumo, nes jei kas ir turi apsčiai, jo gyvybė nepriklauso nuo turto.*“ (12, 15) Ir kaip pavyzdį pateikia pasakojimą apie turtuolį, kurio laukai davė gausų derlių ir kuris, neturėdamas kur jo sukrauti, nusprendžia statyti naujus klojimus ir į juos sugabenti visas gėrybes. Tada teliks tik ilsėtis ir linksmai pokyliauti (12, 12–21).

Tas žmogus tikrai galvoja tik apie save, bet pamiršta vieną dalyką: jo gyvenimas, brangiausia turima gėrybė, priklauso Dievui: „*Kvaily, dar šiąnakt bus pareikalauta tavo gyvybės. Kam gi atiteks, ką susikrovei? Taip yra tam, kas krauna turtus, bet nesirūpina tapti turtingas pas Dievą*“, – užbaigia palyginimą Jėzus.

Tam žmogui turtas yra tapęs svarbiausiu dalyku, jis nuolat kartoja „aš“, kitų žmonių jo mintyse nėra. Jis tampa savo turtu vergu. Iš tiesų „*joks tarnas negali tarnauti dviem šeimininkams: arba jis vieno nekės, o kitą mylės, arba prie vieno bus prisirišęs, o kitą nieku vers. Negalite tarnauti Dievui ir Mamonai*“, – konstatuoja ir pabrėžia Jėzus (16, 13).

Taip pat Jėzus pasakoja apie vieną turtuolį, kuris vilkėjo purpuru ir ploniausia drobe bei kasdien ištaigingai puotaudavo. Prie jo vartų gulėjo žmogus, vardu Lozorius, aptekęs votimis. Jis troško numarinti alkį bent trupiniais nuo turtuolio stalo... Turtuolis Lozorius nematydavo, tik šunys laižydavo varguolio votis. Turčius visiškai nepažįsta to, kuriam Jėzus panorėjo suteikti Lozorius vardą. Šis miršta, turtuolis taip pat, net pamiršta, kad jis buvo palaidotas. Tad anksčiau gerai gyvenęs turčius tik kęsdamas pragaro kančias išvysta ir prisimena vargšą savo kaimyną, ligotą ir alkusį, kuris susilaukė paguodos – bet juos skiria neperžengiama bedugnė. Štai kur nuvedė prašmatnus gyvenimas, visiškai nekreipiant dėmesio į tai, kas dedasi kitoje vartų pusėje (16, 19–30).

Tokius pasakojimus galime tęsti kaip pavyzdžius imdami daugybę skausmingų mūsų laikų situacijų: Azijoje, Afrikoje, taip pat pas mus – taip yra dėl siaubingo skirtumo tarp vienu turimų resursų ir kitų patiriamų vargų. Ką daryti?

5. 3. Raginimas dalintis ir dovanoti

Ką daryti? Atsakymą turime rasti mes. Jėzus vaistą nuo tokių katastrofų sugebėjo nurodyti keliais žodžiais. Pakartokime: dalintis, viską atiduoti, tikėti, kad Dievas tikrai nori teisingumo ir visų žmonių išganymo.

Duokite, ir jums bus duota... (6, 38)

Tad neklausinėkite, ką valgysite ar gersite, ir nebūgštaukite! Visų tų dalykų vaikosi šio pasaulio pagony. O jūsų Tėvas žino, kad viso to jums reikia. Verčiau ieškokite jo karalystės, o tai bus jums pridėta. (12, 29–31)

Parduok, ką turi, ir išdalyk vargšams, tai įsigysi turtą danguje. Tada ateik ir sek paskui mane! (18, 22)

Pasikeisti, dalintis, viską atiduoti: ar tai įmanoma? Štai kaip į šį klausimą atsakė Jėzus, kalbėdamas su teisuoliu didiku, kuris nuo Jo pasišalino, nes negalėjo palikti savo gėrybių (18, 24–27): „Kaip sunkiai turtuoliai pateks į Dievo karalystę! Lengviau kupranugariui išlįsti pro adatos ausį, negu turtuoliui įeiti į Dievo karalystę!“ Girdėjusieji tai paklausė: „Kas tada galės būti išgelbėtas?“ Jėzus atsakė: „Kas neįmanoma žmonėms, tai galima Dievui.“ (Taip angelas pasakė Marijai (Lk 1, 37). Greičiausiai norėdamas mus padrąsinti evangelistas netrukus pateikia pasakojimą apie Zachiejaus atsivertimą (19, 1–19).

Taip, su Jėzumi šis tas tikrai galima!

Zachiejų Jericho gyventojai gerai pažįsta, nes jis – muitininkų viršininkas. Yra mažo ūgio, bet turto turi daug. Bet visgi pinigai jo neapakino. Jį sudomino tai, ką girdėjo apie pranašą iš Galilėjos, ir jis nori „pamatyti Jėzų, koks jis esąs“, dėl to nebijo tapti pašaipos objektu ir įsilipa į šilkmedį. Jėzus irgi pamato Zachiejų ir kreipiasi į jį vardu, pabrėždamas, kad skubiai turi su juo susitikti: „Zachiejau, greit lipk žemyn! Man reikia šiandien apsilankyti tavo namuose.“ Tad Zachiejus skubiai nulipa. Jis laimingas, nes nesijaučia niekinamas, atvirkščiai, išryškėja, ką jis turi geriausia, nes Jėzus išvelgė jame „Abraomo palikuonį“ (19, 9). Perkeistas muitininkų viršininkas ryžtingai nusprendžia grąžinti keturgubai, jei ką nors nuskriaudė, ir pusę savo turto atiduoti vargšams. Tad Jėzus gali jį patikinti: „I šiuos namus šiandien atėjo išganymas.“ Taip, kadangi Dievo siųstasis „apsilankė“ pas jį, į šiuos namus atėjo išganymas.

Dievas, ieškantis nusidėjėlių, ieškojo ir Zachiejaus. Dievo siųstasis Jėzus jį surado, pasiprašė priimamas. Iš tų, kuriems buvo skelbiamas vargas, Zachiejus tapo palaimintu, ir jo laimė pasklido po visą kraštą, jo dosnumas pasiekė vargšus ir nuskriaustuosius. Toks yra turtingųjų išgelbėjimas: dalintis su vargšais. Tiesiog toks yra išganymas: duoti, atsiduoti. Nes, kaip matėme, Jėzus prašo, kad viską atiduotume ar bent jau kad viskuo dalintumės. Kaip Lukas rašo Apaštalų darbų pradžioje, pirmoji krikščionių bendruomenė, užlieta Sekminių Dvasios, konkrečiai įgyvendino šį prisikėlusio Mokytojo mokymą, kuris irgi viskuo dalijosi, viską atidavė, *atsidavė*:

Visi tikintieji laikėsi drauge ir turėjo visa bendra. Nuosavybę bei turtą jie parduodavo ir, ką gavę, padalydavo visiems, kiek kam reikėdavo. (Apd 2, 44–45)

Visi įtikėjusieji buvo vienos širdies ir vienos sielos. Ką turėjo, nė vienas nevadino savo nuosavybe, nes jiems visa buvo bendra. (Apd 4, 32)

Nereikėtų nuslėpti, kad Lukas čia pateikia idealesnį vaizdą, o apie realybę liudija netrukus pateikiamas nutikimas su Ananiju ir Sapfira (5, 1–11). Jokūbo laiškas padeda suprasti, kad tokio idealo laikytis nebuvo paprasta, ir čia aptinkame „vargas jums, turtuoliai“ atitikmenų (Jok 5, 1–6; taip pat 2, 5–7). Paulius irgi kelia klausimą dėl dalijimosi bendruomenėje sunkumų (1 Kor 11, 17–22), ir gerai žinome, kaip mums sunku įveikti šias silpnybes.

Idealas, apie kurį kalba Luko evangelija, yra išganymo kelias, parodytas ir gyventas Jėzaus, kuriam, kaip ir Tėvui, rūpi teisingumas: teisingumas vargšams ir engiamiems, teisingumas, į kurį nuolatos yra raginami tie, kurie galvoja tik apie save ir laiko apglėbę savo gėrybes – kad iš širdies ir dosniai jomis dalytųsi. Visi gerai žinome, kokias baisias kančias pasaulyje sukelia kurčios turtuolių gerai prikimštomis kišenėmis ausys ir nematančios akys...

5.4. Klausimai pasidalijimui

1. Kaip asmeniškai save vertiname – esame turtuoliai, vargšai, pasiturintys ar nepasiturintys?
2. Jėzaus, atėjusio išgelbėti visų žmonių ir kiekvieno (-os) iš mūsų, kieti žodžiai ir kvietimai pasiekia mus, kur esame, ir tokius, kokie esame. Kam jaučiamės kviečiami?
3. Kaip konkrečiai dabar galime žengti į priekį, padėti vieni kitiems Kristaus nurodytame kelyje?

5.5. Pareiga prisėsti

Tokie patys klausimai skirti ir mūsų porai. Neatmesdami įsipareigojimų šeimai ir darbe, taip pat nepamiršdami, kad galbūt patys esame sunkioje padėtyje, – kaip konkrečiai galime paliudyti Kristui, kad gerai supratome Jo kvietimą ir mėginame į jį atsiliiepti?

37 psalmė

*Neapmaudauk dėl nedorėlių,
nepavydėk tiems, kurie daro pikta.
Juk jie veikia išnyks kaip žolė
ir nuvys kaip vešlūs augalai.*

*Pasitikėk VIEŠPAČIU ir daryk gera, –
gyvensi krašte ir būsi saugus.
Džiaukis iš širdies VIEŠPAČIU,
ir jis suteiks tau, ko trokšta tavo širdis.*

*Pavesk VIEŠPAČIUI savo kelią,
pasitikėk juo, ir jis padės.
Tavo dorumą jis nušvies kaip dienos šviesą,
o tavo teisingumą padarys kaip vidudienį.*

*Būk kantrus ir lauk VIEŠPATIES,
neapmaudauk dėl to, kuriam viskas sekasi, –
dėl žmogaus, rezgančio savo piktus kėslus. (...)*

*Tas truputis, kurį turi teisusis,
vertingesnis už daugelio nedorėlių turtą.
Juk bus sutrupinti nedorėlių ginklai,
o teisiuosius VIEŠPATS palaikys. (...)*

*Venk pikta ir daryk gera,
kad gyventum amžinai,
nes VIEŠPATS myli, kas teisinga,
ir neapleidžia savo ištikimųjų. (...)*

*Teisiųjų išgelbėjimas eina iš VIEŠPATIES, –
jis yra jų tvirtovė sunkumams užėjus.
VIEŠPATS jiems padeda ir iš bėdos*

*juos ištraukia, –
išgelbsti juos nuo nedorėlių ir išvaduoja,
nes jie ieško jame užuovėjos.*

6. PENKTAS SUSITIKIMAS. „MOTERYS, TAPUSIOS MOKINĖMIS“

Biblijoje randame įkvepiančių motinų ir drąsių moterų pavyzdžių; jos įsitraukė į Dievo sumanymą, kai kurių vardais net pavadintos knygos (Estera, Judita, Ruta). Jėzaus laikais žydų bendruomenė į moteris žvelgė santūriai: jos turėjo atskirą vietą sinagogoje ir mokytojai nelaikė jų mokinėmis. Bet, atrodo, pirmosiose krikščionių bendruomenėse jos užėmė deramą vietą; tai jau pabrėžė ir Jėzus. Apie tai liudija Lukas – atkreipsime dėmesį į tam tikrus atkaklius tvirtinimus ir atidžiai skaitysime pasakojimą apie nesutarimą tarp Mortos ir Marijos (10, 38–41).

6.1. Vyrai ir moterys Bažnyčioje bei šalia Jėzaus

Lukas yra graikų kilmės, tad ir jo žodynas perteikia socialinę kultūrą, kur, sakytume, moterys buvo gerbiamos. Šį teiginį pagrindžia tam tikri evangelisto įvesti žodyno pokyčiai, kai jis vardiya tam tikras iš šaltinių paimtas sekas. Štai pavyzdžiai (kurie privers nusišypsoti tuos ir tas, kuriems nepatinka, kai apibendrintai kalbant apie vyrus ir moteris dažniausiai renkamasi vyriškos giminės formos). Kai blogas tarnas muša savo tarnybos draugus (Mt 24, 49), Lukas, pasakodamas tą patį, patikslina, kad jis ima mušti „tarnus ir *tarnaites*“ (12, 45). Kai Morkaus evangelijoje Jėzus vardiya šeimos narius: „*namus, ar brolius, ar seseris, ar motiną, ar tėvą, ar vaikus*“ (10, 29), Lukas renkasi rašyti: „*namus ar žmoną, ar brolius, ar gimdytojus, ar vaikus*“ (18, 29). Ten, kur rašoma: „*Kas myli tėvą ar motiną labiau negu mane – nevertas manęs*“ (Mt 10, 37), Lukas perrašo: „*Jei kas ateina pas mane ir nelaiko neapykantoje savo tėvo, motinos, žmonos, vaikų, brolių, seserų ir net savo gyvybės, – negali būti mano mokinys.*“ (14, 26)

Bet Luko kalbėsena nėra vien jo išsilavinimo vaisius, jis daug semiasi iš tikėjimo ir savo bažnytinės patirties. Tad dėstydamas apie Bažnyčios pradžią, dar prieš jos „oficialų gimimą“ Sekminių dieną, Lukas parodo, kad apaštalai „*atsidėjo maldai kartu su moterimis*“ (Apd 1, 14). Jis priklausė Pauliaus įkurtai bendruomenei ir iškart tai pabrėžia, nes mato, kokį vaidmenį moterys atlieka bendruomenėse. Todėl tarp daugybės pasveikinimų, Pauliaus siunčiamų *Laiško romiečiams* pabaigoje, yra ir moterų, kurios minimos arba greta savo vyrų, arba pavieniui, kaip antai, Febė, „Kenchrėjos bažnyčios diakonė“ (Rom 16, 1). Apaštalų darbuose Lukas taip pat pabrėžia Lidijos, Filipuose gyvenusios prekeivės purpuro drabužiais, vaidmenį, kuri, atsivertusi į krikščionių tikėjimą ir pakrikštyta, pakvietė Paulių pas ją apsistoti; išėjęs iš kalėjimo, jis aplanko ją norėdamas atsisveikinti su krikščionių bendruomene. (Apd 16, 14–15. 40)

Tokiomis aplinkybėmis nenuostabu, kad Lukas norėjo pabrėžti tam tikrą vyro ir moters lygybę, kalbėdamas apie tuos ir tas, kurie laukė išganymo, lydėjo Jėzų ar kuriems teko ypatingas Jo dėmesys dėl jų patiriamos kančios.

- Pamokslaudamas Nazarete Jėzus mini Sareptos našlę ir sirą Naamaną, kuriems Elisas ir Eliziejus padarė stebuklą.
- Karalystės plitimas aiškinamas pavyzdžiams pasitelkiant vyrą, pasėjusį garstyčios grūdėlį, ir moterį, kuri į miltus įmaišo raugo (13, 19–20).
- Tai, kaip Dievas ieško nusidėjėlių, lyginama su tuo, kaip piemuo ieško avių ir moteris pinigėlio (15, 3–10).
- Ištvėringa malda aiškinama įkyraus draugo (11, 5–8) ir našlės, įgrisusios teisėjui, bruožais.

- Šabo dieną Jėzus pagydo vyrą paralyžiuota ranka (6, 6–11) ir ligos sutrauktą moterį (13, 10–17).
- Jėzus prikels našlės iš Naino sūnų (7, 11–16) ir sinagogos vyresniojo Jayro dukrelę (8, 50–56).
- Keturi epizodai baigiami Jėzaus ištartu „tavo tikėjimas išgelbėjo tave“; du iš jų susiję su moterimis: nusidėjėlė, kuri pamilo (7, 36–50), ir moteris, kenčianti nuo kraujoplūdžio (8, 40–48), o du skirti vyrams: raupsuotasis, dėkojantis už išgydymą (17, 11–19) ir Jericho neregys (18, 35–43).

Suprantame, kodėl biblistas G. Stricheris, iš kurio pasiskolinau šiuos pavyzdžius, daro tokią išvadą: „Šių paralelių yra per daug, kad jos būtų atsitiktinės, ir jos kalba apie išganymo šiandieną. Turtuoliai ir vargšai, žydai ir pagonys, sveikieji ir ligoniai, teisieji ir nusidėjėliai, vyrai ir moterys, – Dievo švelnumas skirtas visiems ir visoms. Visi ir visos turi savo vietą Jėzaus bendruomenėje.“ (*Biblia*, n° 25, 2004 sausis, p. 15)

Lukas žavėjosi moterų atsidavimu krikščionių bendruomenėms; jis taip pat gerbia tas, kurias sutinkame Evangelijoje ir nė viena nėra vaizduojama nepalankiai, išskyrus nebent tarnaitę, kuri aukščiausiojo kunigo namuose įsižiūri į Petrą ir jį išduoda (22, 56). Moterys palaikė Jėzų. Drauge su Dvylika keliauja ir pagydytos moterys, sekamos tą, kuris miestuose ir kaimuose skelbia Gerąją Dievo Karalystės Naujieną. Lukas kelias iš jų pamini: „*Marija, vadinama Magdaliute, iš kurios buvo išėję septyni demonai, Erodo prievaizdo Chuzos žmona Joana, Zuzana ir daug kitų moterų, kurios šelpė juos savo turtu.*“ (8, 1–3) Atkeliavusios iš Galilėjos, jos pasilieka su Juo iki galo, prisidėdamos prie „Jeruzalės dukterų“, kurios mušasi sau į krūtinę ir aimanuoja dėl Jo per visą Kryžiaus kelią (23, 27–29). Jos bus ir prie kapo (23, 55), po to, auštant Velykų dienai, bus pasirengusios ištepti nukryžiuotojo kūną iš anksto pasiruoštais tepalais (24, 1). Joms teks garbė paskelbti „*Vienuolikai ir visiems kitiems*“ neįtikėtiną ir didžiulę Prisikėlimo naujieną. Vyrai pamany, kad tai tik tuščios šnekos (24, 11) – neseniai palikę savo Mokytoją bėgliai dar neprarado savo viršumo jausmo!

Šis paskutinis akcentas padeda išryškinti svarbų moterų vaidmenį, joms suteikiamą Luko raštuose: jos yra pirmosios tikinčiosios. Per ką tik paminėtą Velykų ryto įvykį moterys vietoje angelų apaštalams paskelbia naujieną. Jos žinia patiki, o jie ne: „*tuščios šnekos*“. Tai mus grąžina į Evangelijos pradžią. Zacharijas nepatikėjo angelo žinia, o Marija patikėjo. Dabar suprantame, kad Lukas moteris laikė ne tik visateisėmis bendruomenės narėmis, bet ir pavyzdinėmis mokinėmis. Tai gerai iliustruoja Marijos klausymasis, taip pat Mortos atsidavimas.

6.2. Mortos patarnavimas ir Marijos klausymasis

Apie dvi seseris Mortą ir Mariją pasakoja Luko ir Jono evangelijos. Jonas jas mini du kartus: kai miršta jų brolis Lozorius ir kai jam sugrįžus į gyvenimą surengiama puota; čia Marija patepa Jėzaus kojas (Jn 11, 1–44; 12; 1–8). Luko evangelijoje pasakojimas apie seseris vystosi jų namuose, prieš pat sėdant prie stalo su Jėzumi:

Jiems keliaujant toliau, Jėzus užsuko į vieną kaimą. Ten viena moteris, vardu Morta, pakvietė jį pavišėti. Ji turėjo seserį, vardu Marija. Ši, atsisėdusi prie Viešpaties kojų, klausėsi jo žodžių. Morta buvo susirūpinusi visokiu patarnavimu. Ji stabtelėjo ir pasiskundė: „Viešpatie, tau nerūpi, kad sesuo palieka mane vieną patarnauti? Sakyk, kad ji man padėtų.“ Tačiau Viešpats atsakė: „Morta, Morta, tu rūpiniesi ir sielojiesi daugeliu dalykų, o reikia tik vieno. Marija išsirinko geriausiąją dalį, kuri nebus iš jos atimta.“

Marija sėdi prie Viešpaties kojų kaip mokinė, besiklausanti Mokytojo, kaip pagydytas apstėstasis (8, 35) ar Paulius, besiklausantis Gamalielio (Apd 22, 3). Ji klausosi „Viešpaties“ žodžio. Atkreipkime dėmesį, kad šis kreipinys kartojamas tris kartus, ir tai kalba apie Jėzaus dievystę; Viešpats – šį žodį graikiška Biblija vartoja ten, kur Senajame Testamente būdavo Dievo vardas. Toks Jėzaus mokymo klausymasis, kurį Lukas vienintelis iš visų evangelistų tapatina su Dievo žodžiu, yra pagrindinė krikščionio pareiga. Tas, kuris Dievo žodžio klausosi kaip Marija iš Betanijos, panašus į žmogų, kuris statosi savo namą ant uolos (6, 47), ar į derlingą žemę, duodančią vaisių (8, 15). Klausytis Dievo žodžio reiškia taip pat nusipelnyti išskirtinio palaiminimo, derančio Jėzaus Motinai (11, 28), kuri įtikėjo, „jog išsipildys, kas Viešpaties jai pasakytą“ (1, 45).

Morta pluša. Ji suirzusi, kad jai vienai tenka viską padaryti, ir pyksta ant sesers, bet pyktį išreiškia netiesiogiai, kreipdamasi į Jėzų (irgi vadindama Jį Viešpačiu). *Morta patarnauja*; šis žodis Evangelijoje turi svorio ir parodo, kad jos darbas yra tikrai labai vertinamas: „aš tarp jūsų esu kaip tas, kuris patarnauja“, – sako Jėzus po Paskutinės vakarienės (22, 27). Beje, būtų tikra beprotybė priešinti patarnavimą ir Žodžio klausymąsi – Evangelijoje pasakojimas apie Mortą ir Mariją eina iškart po palyginimo apie Gerąjį samarietį! Šie Jėzaus žodžiai skelbia vien Dievo meilę, skirtą visiems, ir būtinybę apie tai liudyti, kur bebūtume, tampant artimais visoms kelyje sutiktoms būtybėms (10, 36). Pats Jėzus savo žodžius įkūnijo atlikdamas įsipareigojimus, nuvedusius Jį iki visiško atsidavimo.

Jėzus pabrėžtinai priekaištauja Mortai ne dėl jos dosnumo ar skubėjimo patarnauti, bet dėl to, koku būdu ji tai daro: „*Morta, Morta, tu rūpiniesi ir sielojiesi daugeliu dalykų...*“ Tokį patį įspėjimą randame ir kitoje Evangelijos vietoje: „*Per daug nesirūpinkite gyvybe, ką valgysite, nė savo kūnu, ką vilkėsite (...) jūsų Tėvas žino, kad viso to jums reikia. Verčiau ieškokite jo karalystės, o tai bus jums pridėta*“ (12, 22. 30–31). Tokie rūpesčiai grasina užspausti Dievo žodžio sėklą (8, 14) ir apsunkina širdis, kurios raginamos išlikti budrios (21, 34). Tokia yra Viešpaties žinia; Jam yra gerai žinomas mūsų rūpesčių svoris, bet reikėtų stengtis, kad jie nepakenktų mūsų santykiui su Dievu.

Žinome, kad tai nelengva. Aišku, „žmogus gyvas ne vien duona“, bet duona palaiko gyvybę ir ją reikia užsidirbti, o tai daugumai žmonių sudėtinga, kartais net kelia nerimą! Dėl to Jėzus nori nuraminti: „Patirdami sunkumus nesinervinkite, nesileiskite įveikiami nerimo, vien išlaikykite pasitikėjimą ir neišsekinkite jumyse esančio šaltinio.“

Morta pluša ir nori, kad apie tai žinotume; ji savo gelmėje nebegirdi šaltinio, ji prarado tą „tylos tašką“, kaip dažnai nutinka ir mums. *Morta* nesiklauso ir smerkia savo seserį, nes yra palikusi savo „vidinius namus“ ir tarsi išėjusi iš savęs. O *Marija*, kaip ištikima mokinė atsisėdusi prie Mokytojo kojų, parodo, kaip reikia klausytis, ir iš Jėzaus lūpų gauda Dievo žodžius.

Gyvename visuomenėje, kur daug prievartos ir paviršutiniškumo, kur tykoma sensacijų ir vertinama pagal pasiekimus bei paliekamą įspūdį, tad būtina sekti Evangelijos parodytu keliu, pirmiausiai iškeliant tylų vaisingumą, jėgų semiantis tyloje. Tai reiškia skirti laiko užsirausti, kaip būna su žeme, besiruošiančia gražiai pjūčiai. Erdvė, kur mūsų gelmėse gyvena ir mums kalba Dievas, yra labai svarbi, ją būtina prižiūrėti tarsi sodą, kad mūsų gyvenime liktų klausymasis ir gilus kvėpavimas. Taip nurims mūsų nerimastingumas ir turėsime daugiau uolumo patarnauti kitiems.

Nes tam tikru būdu mes esame ir Morta, ir Marija, tad nereikia to priešinti; kiekviena jų turi savo vietą mūsų gyvenime, kad teiktų mums Dievo džiaugsmą ir kad pasitarnautume kitų žmonių gėriui. Iš tiesų mūsų darbai būtų tušti be Marijos davimo dovanai; mūsų kontempliacija būtų apgaulė be Mortos realizmo.

Tokia yra Dievo žodžio klausymosi, kuriam čia atstovauja Marija, bet kurio reikia ir Mortai, prasmė. Papasakojęs apie Gerojo Samariečio, kuris atrado amžinojo gyvenimo kelią mylėdamas savo artimą (10, 28), atsidavimą, Lukas mus nuvedė pas Mortą, idant pamatytume, kaip Marija klausydama Jėzaus semiasi jėgų. Taip jis mus parengė dar kartą grįžti prie ypatingos susitikimo su Dievu erdvės: maldos (11, 1–13).

6.3. Klausimai pasidalijimui

1. Jėzaus pasitikėjimas moterimis ir joms skiriama vieta; tai, kaip Lukas stengiasi pabrėžti vyro ir moters lygybę – ar visa tai skatina mus persvarstyti tam tikrą mūsų elgseną visuomenėje, kurioje gyvename?
2. Kas gali kasdienybėje – profesinis gyvenimas, kelionės, įvairios veiklos – padėti, kad būtume drauge ir Morta, ir Marija (veiksmas ir tyla)?

6.4. Pareiga prisėsti

Kaip galime asmeniškai ir tarpusavyje atrasti tylos ir ramybės erdvę šeimos gyvenimo rūpesčiuose? Kaip padedame vienas kitam išlaikyti pusiausvyrą, kai viršų pradeda imti materialinė realybė, kad nesileistume jos valdomi?

118 psalmė

*Nublokštas guli dulkėse;
atgaivink mane, kaip esi pažadėjęs.
Kai parodžiau savo siekius, tu mane išklausei;
mokyk mane savo įsakų.
Padėk man suprasti tavo įsakų kelią,
ir aš žavėsiuos tavo nuostabiais darbais.
Esu skausmo žudomas, –
palaikyk mane, kaip esi pažadėjęs.
Neleisk man eiti klystkeliais, –
būk man geras ir mokyk savo Įstatymo.
Pasirinkau ištikimybės kelią, –
man kelrodis tavo sprendimai.
Tvirtai laikausi tavo įsakų;
neleisk man patirti gėdos.
Bėgu tavo įsakymų keliu,
nes tu man duodi imlų širdį. (...)*

*Tavo žodis – žibintas man kojoms
ir šviesa mano takui.
Laikysiuos savo iškilmingos priesaikos
paklusti tavo teisiems sprendimams.
Esu sielvarto baisiai nukamuotas;*

*VIEŠPATIE, atgaivink mane, kaip esi pažadėjęs.
Priimk mano laisvas šlovės atnašas, VIEŠPATIE,
ir mokyk mane savo įsakų.
Nors mano gyvasčiai nuolat gresia pavojus,
bet tavo Mokymo niekad neužmirštu.
Nedorėliai spendė man žabangus,
bet nuo tavo įsakų nenukrypau.
Tavo įsakai yra man amžinas paveldas,
nes jais gėrisi mano širdis.
Širdimi stengiuosi vykdyti tavo įstatus –
amžinai, iki pat galo.*

7. ŠEŠTAS SUSITIKIMAS. „JĖZAUS IR MOKINIŲ MALDA“

Lukas maldai teikia didžiulę svarbą, ir tai nestebina, nes žinome, kad jo Evangelijos pirmoji ir paskutinė scenos rutuliojasi per maldą Jeruzalės šventykloje: Zacharijo Dievo tarnystė smilkymo valandą, kai lauke meldžiasi susirinkę žmonės (1, 8–9), ir malda mokinių, kurie po Jėzaus iškeliavimo grįžo į Jeruzalę kupini didelio džiaugsmo ir „nuolat lankė Šventyklą ir šlovino Dievą“ (24, 52–53).

Melstis reiškia stoti Dievo akivaizdon, Jo klausytis, patikėti Jam save. Skaityti Evangeliją – tai prisiminti viską, ką Jis nuveikė savo tautai, tą išganymo darbą, kurį Jis per Jėzų įgyvendino daugybei ir kurio vaisius mes iki šiol skiname. Lukas ne kartą pabrėžia, kad įgyvendindamas išganymo darbą Jėzus nuolatos palaikė santykį su Tėvu ir ragino mokinius melstis. Paeiliui patyrinėkime Jėzaus maldą ir tą, kurios Jis moko savo mokinius.

7. 1. Jėzus meldžiasi, kas benutiktų

Kaip visi pamaldūs žydai, Jėzus meldėsi, lankė sinagogą ir dalyvavo jos maldose, kalbėjo maldas prieš valgį, ėjo į piligrimines keliones, – apie tai mums pasakoja Jono Evangelija. Lukas pabrėžia Jėzaus artumą su Tėvu minėdamas, kad Jis meldėsi tam tikrais esminiais misijos momentais. Bet mūsų evangelistas taip pat nori parodyti, kad tas santykis neapsiribojo tik tam tikromis akimirkomis, tad užrašo, kad pirmieji ir paskutiniai Jėzaus žodžiai buvo skirti Jo dangiškajam Tėvui: būdamas dvylikos metų, vaikas Jėzus per Velykas pasilieka melstis Šventykloje, nes ten Jis yra „savo Tėvo reikaluose“ (2, 49); ant kryžiaus, kur Jo kūne įvyksta naujųjų laikų Velykos, „Jėzus galingu balsu sušuko: Tėve, į tavo rankas atiduodu savo dvasią. Ir su tais žodžiais numirė.“ (23, 46)

Kokia buvo asmeninė giliausia Jėzaus malda, negalėtume nė įsivaizduoti, jei Jis nebūtų apie tai kalbėjęs mokiniams. Tad peržvelkime skirtingas Luko Evangelijos nuorodas į maldą, tada sustosime prie smarkaus maldavimo Alyvų sode.

Evangelijoje du kartus pasigirsta Tėvo balsas, apibūdinantis Jėzų: po Jono krikšto ir per Atsimainymą ant kalno. Lukas šiuos įvykius, kuriems galėtume suteikti trejybinių matmenį, pateikia kaip Jėzaus maldos tąsą, tarsi Dievo artumas Jį supančių akyse staiga įgytų apčiuopiamą pavidalą:

Kai, visai tautai krikštijantis, ir Jėzus pasikrikštijęs meldėsi, atsivėrė dangus, ir Šventoji Dvasia kūnišku pavidalu nusileido ant jo tarsi balandis, o balsas iš dangaus prabilo: Tu mano mylimasis Sūnus, tavimi aš gėriuosi.

(3, 21–22)

Jis pasiėmė Petrą, Joną ir Jokūbą ir užkopė į kalną melstis. Besimeldžiant jo veido išvaizda pasikeitė, o drabužiai pasidarė skaisčiai balti. (...) O iš debesies aidėjo balsas: „Šitas mano išrinktasis Sūnus, jo klausykite!“

(9, 28–29. 35)

Po krikšto „kupinas Šventosios Dvasios Jėzus grįžo nuo Jordano, ir Dvasia jį vedžiojo po dykumą keturiasdešimt dienų, ir jis buvo velnio gundomas“ (4, 1–2): ši ilga vienvė prieš pradedant misiją tikrai buvo pripildyta maldos, tad nenuostabu, kad Jėzus, klausiamas, ar tikrai yra Dievo Sūnus, atsakė kartodamas Dievo žodį.

Taip pat prieš pasirinkdamas dvylika mokinių, kuriuos jis pavadins „apaštalais“, „Jėzus užkopė į kalną melstis. Ten jis praleido visą naktį, meldamasis Dievui“ (6, 12). (Todėl suprantame, kad po Velykų, norėdami likti ištikimi Mokytojui, vienuolika apaštalų taip pat darė prieš išrinkdami pamainą Judui; tik maldoje šikart kreipiamasi ne į Tėvą, bet į *Viešpatį Jėzų*; žr. Apd 1, 21. 23–24.)

Kita malda, susijusi su misija, minima sugrįžus septyniasdešimt dviem mokiniams: „išsiuntė juos po du, kad eitų pirma jo į visus miestus bei vietas, kur jis pats ketino vykti“ (10, 1). Jėzus prašė jų melsti *Pjūties šeimininką, kad atsiųstų darbininkų į savo pjūtį*, bet kai mokiniai grįžo džiaugsmingi ir netgi susijaudinę, pats Jėzus ima melstis: „Tuomet jis pradžiugo Šventąja Dvasia ir prabilo: „Aš šlovinu tave, Tėve, dangaus ir žemės Viešpatie, kad paslėpei tai nuo išmintingųjų ir gudriųjų, o apreiškei mažutėliams. Taip, Tėve, nes tau taip patiko.“ (10, 21)

Lukas dar tris kartus nurodo, kad Jėzus meldėsi, tarsi norėdamas, jog suprastume, kad visų Jo veiksmų šaltinis, kaip ir poilsis, buvo malda Tėvui. Taip paminėjęs, kad garsas apie Jėzų vis plačiau sklido ir kad prie Jo rinkosi minios, evangelistas priduria: „O jis traukdavosi į nuošalesnes vietas melstis.“ (5, 16) Ir dar: „Kartą, kai Jėzus nuošaliai vienas meldėsi, su juo buvo ir mokiniai. Jis paklausė juos: „Kuo mane laiko žmonės?“ (9, 18) Jis vėl meldžiasi nuošaliai, mąsto apie savo misiją, apie žmonių reakciją; Jis yra su savo mokiniais ir svarsto drauge su jais. Vėlgi turėdamas galvoje savo misiją, Didįjį ketvirtadienį, kalbėdamas su mokiniais, kurie pasiliko su Juo sunkiomis akimirkomis, žadėdamas jiems vietą savo Karalystėje, Jis taip kreipiasi į tą, kurį paskyrė jų vyresniuoju: „Simonai, Simonai! Štai šėtonas pareikalavo persijoti jus tarsi kviečius. Bet aš meldžiuosi už tave, kad tavasis tikėjimas nesusvyruotų. O tu sugrįžęs stiprink brolius!“ (22, 31–32)

Galiausiai grįžkime prie įdomaus ir labai reikšmingo paminėjimo: „Kartą Jėzus vienoje vietoje meldėsi.“ (11, 1) Vienoje vietoje – tai gali būti visur! Ir suprantame, kodėl ten buvę mokiniai negali susilaikyti nepaprašę: „Viešpatie, išmokyk mus melstis, kaip ir Jonas išmokė savuosius mokinius.“ Tada Jis išmoko juos „Tėve mūsų“ (žr. toliau).

7.2. Maldavimas Alyvų kalne

Jėzus savo įpročiu pasuko į Alyvų kalną. Įkandin nuėjo ir mokiniai. Atėjus į vietą, jis įspėjo: „Melskitės, kad nepakliūtumėte į pagundą!“

Jis atsitolino nuo jų maždaug per akmens metimą ir atsiklaupęs ėmė melstis: „Tėve, jei nori, atimk šitą taurę nuo manęs, tačiau tebūna ne mano, bet tavo valia!“ Jam pasirodė iš dangaus angelas ir jį sustiprino. Mirtino sielvarto apimtas, jis dar karščiau meldėsi. Jo prakaitas pasidarė tarsi tiršto kraujo lašai, varvantys žemėn.

Atsikėlęs po maldos, jis atėjo pas mokinius ir rado juos iš liūdesio užmigusius. Jis tarė jiems: „Kodėl miegate? Kelkitės ir melskitės, kad nepakliūtumėte į pagundą!“

(Lk 22, 39–46)

Pasakojimo apie Jėzaus gundymus pabaigoje minima, kad „*velnias atsitraukė nuo jo iki laiko*“ (3, 13). Kad tas laikas atėjo, aiškiai parodoma artinantis Kančiai: „*šėtonas įėjo į Judą*“ (22, 3) ir šis pradėjo slapta regėti, kaip Jėzų išduoti priešams. Pasakojimas apie kančią Alyvų sode, įrėmintas dviem paraginimais melstis, idant „*nepakliūtumėte į pagundą*“, atskleidžia smarkiausią Jėzaus, atkopusio į Jeruzalę ir lydimo mokinių (22, 29), vidinę kovą.

Minima taurė kreipia į pasakojimą apie Paskutinę vakarienę: kalbama apie taurę kraujo, Jėzaus išliejamo dėl visų žmonių išganymo. Čia Jėzus prašo Tėvo atimti šią taurę, tai yra, išgelbėti Jį nuo mirties. Jo pagunda yra išvengti mirties. Prisiminkime trečią gundymą ant šventyklos šelmens, kur velnias pasiūlė Jėzui išmėginti, ar Dievas apsaugos Jį nuo mirties, atsiųsdamas angelus (4, 9–11). Jėzus „kovoja“ su šia mintimi, kuri nėra iš Tėvo, todėl taip Jam meldžiasi: „Tėve, tebūna ne mano, bet tavo valia.“

Tada pasirodo angelas, bet ne tam, kad apsaugotų nuo mirties, kaip siūlė šėtonas, bet kad paguostų. Jėzui, taip giliai artimam su Tėvu, čia reikia angelo, kad būtų sustiprintas: naktis tikrai tamsi. Užuomina apie angelą primena Eliją, – kaip jau aptarėme, Lukui jis yra Jėzaus pirmtakas. Elijas, sužinojęs, kad karalienė Jezabelė jam grasina mirtimi, gelbėdamas gyvastį pabėgo į dykumą. Pavargęs ir praradęs viltį, jis prašo Viešpaties paimti jo gyvybę, tada atsigula. Ir jį paliečia bei guodžia angelas, atnešęs maisto ir vandens ąsotį; jis pavalgo, tada vėl atsigula. Tad pats pasikartoja dar kartą, šikart Elijas atsikelia ir keturiasdešimt dienų bei keturiasdešimt naktų žygiuoja iki Dievo kalno (1 Kar 19, 1–8).

Jėzus, įgyvendinantis Įstatymą ir pranašus, sunkiai kovoja, dėl to net prakaituoja krauju, bet nė nesiruošia miegoti, kaip daro mokiniai („iš liūdesio“ – teisindamas juos rašo Lukas). Jis „atsikėlęs po maldos“ pažadina mokinius: „*Kodėl miegate? Kelkitės ir melskitės, kad nepakliūtumėte į pagundą!*“ Pabrėžtina, kad versti galima ir taip: „prisikėlęs po maldos“, nes „atsikelti“ ir „prisikelti“ yra dvi to paties graikiško veiksmažodžio formos: sunki kova maldoje suteikia Jėzui gyvybės ir drąsos. Per visą Kančią Jis išlaiko susivaldymą, guodžia Jį lydinčius ir verkiančius, bei du kartus meldžiasi Tėvui: vieną kartą už tuos, kurie Jį žudo (23, 34); tada prieš pat mirtį: „*Tėve, į tavo rankas atiduodu savo dvasią*“ (23, 46 = psalmė 31, 6).

7.3. Mokiniai mokosi melstis

„Kartą, vienoje vietoje“ išvydę Jėzų meldžiantis ir palaukę, kol Jis baigs, mokiniai kreipiasi į Mokytoją: „*Viešpatie, išmokyk mus melstis, kaip ir Jonas išmokė savuosius mokinius.*“ Tada seka maldos Tėve mūsų versija (11, 1–4), kitokia nei Mato evangelijoje, nes Bažnyčių papročiai buvo skirtingi: svarbu buvo ne kartoti formulę, bet ištikimybė Jėzaus mokymui.

„Tėve,
teesie šventas tavo vardas.
Teateinie tavo karalystė.
Kasdienės mūsų duonos duok mums kasdien
ir atleisk mums mūsų kaltes,
nes ir mes atleidžiame kiekvienam, kuris mums kaltas.
Ir neleisk mūsų gundyti.“

Tėve. Šis paprastas žodis parodo Jėzaus santykį su Dievu (10, 21; 22, 42; 23, 46); žinome, kad šis žodis išreiškia vaiko švelnumą savo „tėčiui“ – taip galima versti Jėzaus vartojamą šnekamosios kalbos žodį *abba*. Tokį kreipinį Jėzus perduoda ir savo mokiniams. Lukas tai mini dėl bendruomenių, gimusių po Pauliaus misijų, įtakos. Paulius dažnai kalbėdavo, ką krikščionims reiškia kreiptis į Dievą taip, kaip darydavo pats Jėzus. Pasak jo, tai įmanoma tik tada, jei mumyse tai ištaria Šventoji Dvasia: „*Kadangi esate įvaikiai, Dievas atsiuntė į mūsų širdis savo Sūnaus Dvasią, kuri šaukia: „Aba, Tėve!*“ (Gal 4, 6); taip pat Laiške romiečiams 8, 15–16: „*gavote įvaikystės Dvasią, kurioje šaukiame: „Aba, Tėve!*“ Ir pati Dvasia liudija mūsų dvasiai, kad esame Dievo vaikai“. Tad nenuostabu, kad kiek toliau Luko

Evangelijoje skaitome, jog Dievo prašyti dera ne vien „gerų daiktų“ (Mt 7, 11), bet Šventosios Dvasios (Lk 11, 13). Kaip Tėvas neduotų savo vaikams tos Dvasios, vedančios į tokį patį santykį, koks vienija Jį su Jėzumi? Ar tai nėra tas aukščiausias gėris, kuriuo Sūnus atėjo pasidalyti su žmonija?

Kupinas tokio sūniško pasitikėjimo, mokinys gali pridurti: „teesie šventas tavo vardas, teateinie tavo karalystė“. Taip, tegu visi atpažįsta Tave kaip Dievą ir tegu taip išsipildo Tavo sumanymas, Tėve, dėl kurio Tu mums atidavei savo Sūnų.

Tada malda pereina prie *mūsų*, o tai nurodo solidarumą, susiejantį ne vien Jėzaus grupės narius („išmokyk mus melstis“), bet visus Dievo vaikus. Tokio Tėvo akivaizdoje mokiniai yra tarsi vargšai, trokštantys to, ko reikia gyvenimui diena iš dienos: kasdienės duonos. Bet jie taip pat prašo ir kitokio lygmens gėrio, irgi būtino: gebėjimo atleisti, kuris padeda pasiekti išganymą ir kurį Jėzus liudija per visą savo misiją bei Kalvarijoje. Mokinys, būdamas kuklus ir vargšas Dievo vaikas, žino esąs trapus, todėl prašo Tėvo saugoti jį nuo gundymo. Po savo sunkiausios kovos, apie kurią neseniai kalbėjome, Jėzus dar kartą pataria saviškiams: „*melskitės, kad nepakliūtumėte į pagundą*“ (22, 40 ir 46).

7.4. „Prašykite, ir gausite“

Malda turi būti ir atkakli, ir tariama su pasitikėjimu. Tai vaizduojama palyginime, kuris dar yra vadinamas „įkyrus draugas“; jį Lukas pridėdą prie Jėzaus mokymo.

Kas nors iš jūsų turės draugą ir, nuėjęs pas jį vidurnaktį, sakys: 'Bičiuli, paskolink man tris kepalukus duonos, nes draugas iš kelionės pas mane atvyko ir aš neturiu ko jam padėti ant stalo.' O anas iš vidaus atsilieps: 'Nekvaršink manęs! Durys jau uždarytos, o aš su vaikais lovoje, negaliu keltis ir tau duoti.' Aš jums sakau: jeigu nesikels ir neduos jam duonos dėl bičiulystės, tai dėl jo įkyrumo atsikels ir duos, kiek tik jam reikia.“

„*Tad ir aš jums sakau: prašykite, ir jums bus duota; ieškokite, ir rasite; belskite, ir jums bus atidaryta...*“ (11, 5–9)

Atrodo, pirmiausia čia mokoma apie užtarimo maldos poveikumą, raginant besimeldžiantį nepritrūkti drašos ir išlikti atkakliam. Bet galime pastebėti, kad duonos prašoma atvykusiam iš kelionės draugui. Tad visas pasakojimas nėra vien apie „įkyrų draugą“, bet apie tris draugus. Tas, kuris trukdo jau su visa šeima atsigulusį draugą, namuose nieko neturi, bet drįsta prašyti, nes to reikia kitam, netikėtai atvykusiam, bičiuliui. Tas, kuris atveria savo duris, kad pagaliau būtų paliktas ramybėje, priima neturtingą asmenį, besirūpinantį pamaitinti keliaujantį draugą.

Jėzaus mokymas nėra vien tik apie ištvermę maldoje, bet ir apie tai, ko meldžiame. Tai nereiškia prašyti bet ko. Kalbama apie svetingumą, kur kitas turi būti priimamas kaip šeimos narys. Čia išliekame tame mus vienijančiame „mūsų“ lygmenyje, o ne egoistiškame „aš“ (prisiminkime fariziejų, apie kurį pasakojama palyginime iš 18 skyriaus, eil. 9–14; žinoma, jis meldžiasi, bet jaučiasi visko turįs ir, svarbiausia, jis tik ir tekartoja „aš“!).

Prašymo malda atima drąsą daugeliui: juk jie prašo, bet nieko negauna! Matėme – Lukas apie tai jau rašė – kad labiausiai pridera prašyti Šventosios Dvasios; prie šios temos jis grįžta 18 skyriaus pradžioje, kur pasakoja palyginimą apie našlę, irgi įkyrią, maldaujančią teisėją, kuris nebijo nei Dievo, nei žmonių: galiausiai jis apgina jos teises, kad jį paliktų ramybėje! Ar Dievą palygintume su tuo žmogumi, kuris verčia šitiek laukti tuos, kurie „šaukia jam dieną ir naktį“? Kas nėra pajutęs savyje abejonės, matydamas, kaip pasaulio žiaurumas ir toliau

triuškina šitiek žmonių, nors daugybė jų stengiasi, kad visa tai liautųsi, ir meldžiasi. Taip, šioje srityje dažnai išmėginamas pasitikėjimas Dievo gailestingumu, ir tai paaiškina po palyginimo einantį Jėzaus klausimą: „Bet ar atėjęs Žmogaus Sūnus beras žemėje tikėjimą?“ (18, 8)

Matome, kad Lukas neignoruoja sunkumų, kuriuos patiria krikščionis, susidūręs su neteisingumu – patiriamu paties ar kitų – ir besišaukiantis Dievo. Galbūt norima pasakyti, kad vien maldos šauksmo nepakanka. Žinoma, Dievas girdi, bet tikėjimas parodomas ir ginant vargšus, apiplėštuosius, atiduodant gyvenimą už juos. Laukianti Žmogaus Sūnaus diena, apie kurią kalbama (17, 22, 18, 8), teismo diena, kai Dievas tikrai ir nedelsdamas įvykdys teisingumą, nestabdo Jėzaus, kuris ir yra Žmogaus Sūnus, kovos, ir jau artėja Kančia, per kurią Jis atiduos savo gyvybę. Jei krikščionio, kaip ir Jėzaus, tikslas yra siekti Dievo panorėto teisingumo, tam skirtos priemonės nurodo, kad šioje kovoje dalyvaujama drauge su geros valios vyrais ir moterimis, kurių dauguma už tai atidavė savo gyvybę.

Perskaitę šį palyginimą suvokiame, kad kasdien prašyti Dievo duonos, kurios mums reikia, nereiškia vien melsti gauti pavalgyti, bet taip pat prašyti mokėti dalytis su tais, kurie neturi ir kurie neįspėję pasirodo mūsų kelyje. Melstis reiškia pirmiausiai atsiverti Dievui, bet taip pat priimti iš Jo tuos, kurie stokoja, neužmirštant pačiam padaryti viską, kas įmanoma, jiems patarnaujant. Taip pasiekiame pamatinį gėrį, kurį Dievas mums žada duoti kas kartą, kai prašome: Šventąją Dvasią.

Dvasia padeda mums gyventi kaip tikriems broliams ir seserims Jėzaus, kuris atėjo gyventi su mumis ir patarnauti mums, įkalintiems klaidose. Gyventi Jo Dvasia reiškia gyventi bendrystėje su Juo ir Tėvu, taip pat vienyti su visais, kuriuos Jis mums atveda ir už kuriuos Sūnus atidavė savo gyvybę, tarp jų ir už mus.

7.5. Klausimai pasidalijimui

1. Apie kokius naujus maldos aspektus sužinojote?
2. Prašymo malda yra ne tiek sutelkta į tai, ko prašome, o labiau į tą, kurio prašome: Dievą arba Jo Sūnų Jėzų. Bet tai nereiškia, kad Dievui Tėvui negalime išsakyti savo poreikių – dvasinių ir materialių, kaip išsakome savo draugams. Koks mūsų požiūris į prašymo maldą?
3. Kokiomis kitokio tipo maldomis meldžiamės?

7.6. Pareiga prisėsti

Kokią vietą malda užima mūsų poros ir šeimos gyvenime? Kaip mes meldžiamės? Kodėl, už ką? Kaip savaitės dienomis kuriame erdvę susitikti Dievą ir asmeniškai Jam melstis?

142 psalmė

*Išgirsk mano maldą, VIEŠPATIE!
Klausykis mano maldavimo, nes esi teisus,
išklausyk manęs, nes esi ištikimas!
Neteisk savo tarno,
nes prieš tave joks kūrinys nėra teisus. (...)*

*Prisimenu senąsias dienas,
pergalvoju visus tavo darbus,*

*svarstau, ką tavo rankos padarė.
Į tave tiesiu rankas, –
lyg išdžiūvusi žemė aš tavęs trokštu.*

*Skubėk man atsakyti, VIEŠPATIE!
Neviltis mane apėmė!
Neslėpk savo veido nuo manęs,
kad netapčiau panašus į tuos, kurie žengia į Duobę.*

*Su aušra atskleisk man savo ištikimą meilę,
nes tavimi pasitikiu.
Parodyk man kelią, kuriuo turiu eiti,
nes į tave keliu savo širdį.*

*Mokyk mane vykdyti tavo valią,
nes tu mano Dievas.
Teveda mane lygiu taku
tavo maloningoji dvasia!*

*Dėl savo vardo, VIEŠPATIE,
apsaugok mano gyvastį.*

8. SEPTINTAS SUSITIKIMAS. „NUKRYŽIUOTAS DIEVO SŪNUS“

Evangeliniai pasakojimai apie Kristaus Kančią skirti ne vien išdėstyti įvykiams, įvykusiems prieš du tūkstančius metų. Jie surašyti, idant krikščionys juos skaitytų ir medituotų, jaustųsi, kad tai susiję su jais asmeniškai, semtųsi iš ten įžvalgų ir jėgų keliauti Tėvo link drauge su Jėzumi, lydimi Dvasios jėgos.

8.1. Sekti Kristų Jo kančioje

Lukas mus kviečia drauge su Jėzumi įžengti į Jo Kančią ir pamatyti meilę, kokia mus myli Tėvas. Jo rašymo stilius taip pat atskleidžia jautrumą ir švelnumą, evangelisto jaučiamą Viešpačiui Jėzui; apie tai liudijo ir ankstesni skyriai.

Po sunkios vidinės kovos Alyvų sode Jėzus atgavo ramybę. Lukas bjaurėjosi rašyti, kad Judas pabučiavo savo Mokytoją, jis tik pamini, kaip šis artinasi ketindamas Jį pabučiuoti; bet Lukas paliko mums raminančius Jėzaus žodžius ir pasakojimą apie pagydytą nukirstą aukščiausiojo kunigo tarno ausį. Taip pat Lukas vienintelis iš evangelistų rašo apie žvilgsnį, perkeitusį Petro širdį po išsižadėjimo. Plačiai aprašęs vidinės Jėzaus kovos Alyvų sode stiprumą ir jos sukeltą skausmą, kad Jėzus net prakaitavo krauju, Lukas nė neužsimena apie žiaurų plakimą.

Bet ko iš Jėzaus norima? Ką Jis padarė? Jis turi atsakyti klausinėjantiems Sinedriono nariams, taip pat bus ir pas Pilotą: labiausiai jie nori sužinoti, kas Jis yra. Lukas detalčiai perteikia klausimus ir iš Jėzaus lūpų ištryškusį tikėjimo išpažinimą, kurį perims krikščionys – tai randame užrašyta Apaštalo darbuose: „*Jeigu tu esi Mesijas, tai prisipažink mums!*“ Ir kai Jėzus pradeda kalbėti apie Žmogaus Sūnų, kuris sėdės Dievo Galybės dešinėje (22, 69–70), tarybos nariai nebegali susitvardyti: „*Tai tu esi Dievo Sūnus?*“ Ir Jėzus pripažįsta: „*Taip yra, kaip sakote: Aš Esu!*“ Kaltintojams atvejis aiškus: Dievo Sūnų ruošiamasi pasmerkti mirčiai. Pas Pilotą pateikiamas kaltinimas, kad būtų paskelbtas nuosprendis: „*Mes nustatėme, kad šitas kiršina mūsų tautą ir draudžia mokėti ciesoriui mokesčius. Jis tvirtina esąs Mesijas ir karalius.*“ (23, 2) Pilotas dar pakamantinėja, tada nusiunčia Jėzų pas Erodą, kuris iš Jo telaukia stebuklo: Jam Jėzus įdomus tik iš smalsumo! Netrukus visi grįžta pas romėnų prokuratorių, kuris net tris kartus paskelbia, kad Jėzus nekaltas (23, 14–22). Bet vis dėlto galiausiai nusileidžia iš bailumo, nes minia vis garsiau šaukia, ir, norėdamas patenkinti jos reikalavimus, jis paleidžia tikrą nusikaltėlį, o Jėzų pasiunčia į mirtį: tam tikra prasme Jėzus mirs vietoje Barabo! (Žiaurus žodžių žaismas: aramėjų kalba *bar abbas* reiškia „tėvo sūnus“ !)

„Neutralus“ Piloto, kurį istorikai tapo kaip žiaurų veikėją be jokių skrupulų, vaizdavimas paaiškinamas Luko troškimu nekaltinti romėnų valdžios, nesukelti dar didesnės jos agresijos prieš krikščionių bendruomenes. O minia lieka fone, kaip ką tik minėjome, Lukas jai priskiria kitą vaidmenį. Iš tiesų Pilotas, minia ir galiausiai „gerasis plėšikas“ bei šimtininkas, vadovaujantis nukryžiuojamui, – visi jie liudija Jėzaus nekaltumą, priešingai nei žydų valdžia. O mokiniai... jų nėra. Apie juos išgirsime tik po Velykų. Pasak Luko, visa atsakomybė už Jėzaus mirtį tenka tautos seniūnams, aukštiesiems kunigams ir Rašto aiškintojams (22, 66), nes „*Jėzų atidavė jų valiai*“ (23, 25).

Jėzus žengia Kalvarijos keliu, lydimas Simono Kirėniečio, kuris neša Jo kryžį. Prisiminkime, ką Jis buvo sakęs lydinčioms minioms pakeliui į Jeruzalę „*Kas neneša savo kryžiaus ir neseka manimi, negali būti mano mokinys.*“ (14, 27) Nė vieno iš mokinių nėra šalia,

kad paimtų Mokytojo kryžių ir Jį sektų, tad tą padaryti pareikalaujama iš valstiečio, kuris ėjo pro šalį grįždamas iš darbo. Taip jis tampa mokinio įvaizdžiu, kaip ir gausi minia bei moterys, irgi sekusios paskui Jėzų. Tai rašydamas Lukas greičiausiai galvoje turėjo minią visų krikščionių, kurie vėliau seks paskui Kristų: tuos, apie kuriuos jis pasakoja Apaštalų darbuose, tada savo brolius ir seseris krikščionis, gyvenusius jo laikais, galiausiai tuos, kurie skaitys jo raštus – tarp jų ir mus, po šių įvykių praėjus jau dviem tūkstančiams metų... Tad neatsitiktinai Apaštalų darbuose, papasakojęs apie Petro ir Jono išlaisvinimą, kai juos paleidžia Sinedrionas, Lukas mums perduoda malda, kurioje pirmieji tikintieji susieja patiriamus pažeminimus ir Kristaus kančią. Rašydamas apie pirmojo kankinio Stepono mirtį, jis taip pat pabrėžia tokį patį kaip Jėzaus apkaltinimą (Apd 6, 11): Jėzus prieš tarybą kalbėjo apie Žmogaus Sūnų, o Steponas Jį regi stovintį Dievo dešinėje. Kaip ir Jėzus, jis buvo pasmerktas ir ištemptas „už miesto“. Ir vėl kaip Jis, atleido savo budeliams ir atidavė savo dvasią ne Tėvui, bet Viešpačiui Jėzui, kurio pėdomis ėjo.

Saulius, kuris po atsivertimo vadinsis Paulius, buvęs šio užmušimo liudininkas ir jam pritaręs, vėliau rašys: „*Esu nukryžiuotas kartu su Kristumi. Aš gyvenu, tačiau nebe aš, o gyvena manyje Kristus.*“ (Gal 2, 20) Iš tiesų Kristus nuvedė jį ten, kur ir pats buvo nuvestas, kaip vėlgį Apaštalų darbuose pabrėžia Lukas: klausydamas Dvasios, Paulius, lygiai kaip Jėzus, keliauja liudyti į Jeruzalę (žr. Apd 20, 22; 21, 11), kur jo „laukia pančiai ir vargai“ (Apd 20, 22–23), laukę ir nukryžiuoto Mesijo, kurio Evangeliją Paulius skelbė (1 Kor 1, 23).

8.2. Išganytojo, kenčiančio Teisiojo, mirtis

Jėzaus mirtis buvo tikra katastrofa artimiausiems Jo žmonėms, nujautusiems kad Jis Mesijas. Apie šį sutrikimą gerai liudija du mokiniai, po Velykų ėję į Emausą: Jis „*buvo pranašas, galingas darbais ir žodžiais Dievo ir visos tautos akyse. Aukštieji kunigai ir mūsų vadovai pareikalavo jam mirties bausmės ir atidavė jį nukryžiuoti.*“ (Lk 24, 19–20) Reikėjo daug laiko suprasti, kad Jėzaus atsitraukimas įėjo į Dievo planą, taip pat iššifruoti visiems ženklams, patvirtinusiems, kad Dievas nepaliko Jo mirties valdžiai. Jiems teko skaityti ir dar kartą perskaityti visus Raštus, kad suprastų, jog tai, kas nutiko, jau skelbė Įstatymas, Pranašai ir Išminties raštai, kad visa tai vyko „*Dievo valios sprendimu bei numatymu*“ (Apd 2, 23).

Tokiomis aplinkybėmis nereikėtų stebėtis, kad tekstai, aprašantys Kristaus mirtį, kai kur yra „puošti“ citatomis iš Šv. Rašto, tam tikra prasme tapusiomis pamatiniais pasakojimo akmenimis. Tekstą reikia skaityti kaip ilgos biblinių tekstų meditacijos ir to, ką patyrė mokiniai po Velykų – asmeniškai, bendruomenės gyvenime ar misijose, vaisių. Taip gimė pirmieji užrašyti evangeliniai pasakojimai apie Jėzaus kančią ir mirtį su kiekvienam evangelistui būdingais bruožais, atsiradusiais dėl jų kilmės, jautrumo ir stengiantis aiškiau viską išdėstyti tiems, kuriems buvo skirti raštai.

Atėję į vietą, kuri vadinasi „Kaukolė“, jie prikalė ant kryžiaus Jėzų ir du piktadarius – vieną jam iš dešinės, antrą iš kairės. Jėzus meldėsi: „Tėve, atleisk jiems, nes jie nežino, ką darė“. Kareiviai pasidalijo jo drabužius, mesdami burtą.

(23, 33–34)

Apie šalia nukryžiuotus nusikaltėlius čia nesakoma „plėšikai“, kaip antai Morkaus evangelijoje, – šiuo žodžiu būdavo vadinami jėga besipriešinantys romėnų valdžiai. Jie *piktadariai*, ir taip dar labiau pabrėžiama, kad Jėzus tokios bausmės nenusipelnė, nes yra teisus ir nekaltas. Čia Jėzus įgyvendina tai, ką patarė mokiniams – atleisti nekenčiantiems ir keikiantiems priešams (6, 27–28). Nuoroda į drabužių dalijimąsi, metant burtą, kreipia į 22

psalmę („*Mano Dieve, mano Dieve, kodėl mane apleidai?*“, žr. 19 eilutę), kuri yra svarbi Morkaus ir Mato variantuose; svarbos jai suteikia ir Lukas.

Žmonės stovėjo ir žiūrėjo. Seniūnai tyčiodamiesi kalbėjo: „Kitas išgelbėdavo – tegul pats išsigelbi, jei jis – Dievo išrinktasis Mesijas!“ Iš jo juokėsi ir kareiviai, prieidami, paduodami jam perrūgusio vyno ir sakydami: „Jei tu žydų karalius – gelbėkis pats!“ Viršum jo buvo užrašas: „Šitas yra žydų karalius.“ Vienas iš nukryžiuotųjų nusikaltėlių ėmė įžeidinėti Jėzų: „Argi tu ne Mesijas? Išgelbėk save ir mus!“

(Lk 23, 35–39)

Žmonės tyli, o Morkaus ir Mato evangelijose jie prisideda prie seniūnų ir kareivių įžeidinėjimų. Jau pastebėjome išskirtinę Luko nuostatą dėl žmonių minios: ji stovi ir stebi be priešiško. Tada seniūnai, kareiviai ir vienas iš nusikaltėlių tris kartus kreipiasi į Nukryžiuotąjį: „Išgelbėk save!“ Lukas nori pabrėžti tai, ką Paulius vadina kryžiaus papiktinimu (1 Kor 1, 23). Išgelbėtojas ne tik atrodo negebąs išgelbėti kitų, bet net pats išsigelbėti negali!

Kas gi yra šis negalingas Mesijas? Argi Jis vertas Išganytojo, ar Karaliaus vardo, evangelisto įdėtų į šios scenos veikėjų lūpas? Argi Dievas Jo neapleido – aukščiau minėjome, kad Jo drabužiais dalijamasi metant burtus. Viskas rodo, kad laimėjo Jo priešai, tai patvirtina ir Jam paduotas actas, nukreipiantis į psalmės eilutę: „*Į mano maistą jie deda nuodų, troškuliui numalšinti man jie duoda acto.*“ (Ps 69, 22) Bet Jėzus tikrai yra Kristus, kurį Petras išpažino tais pačiais žodžiais, kaip dabar piktinasi Jo priešai: „Dievo Mesijas“ (žr. Lk 9, 20) Mokiniai ir krikščionys tikrai neapsiriko dėl Mesijo, – apsiriko priešai, kurie tegali įsivaizduoti triumfuojantį Išganytoją. Velnio keliamą nesusipratimą jau skelbė pasakojimas apie gundymus (4, 1–13).

Plūdimų sąrašas taip pat girdime apibūdinimą *išrinktasis*. Per Atsimainymą Tėvo balsas taip kalbėjo apie Jėzų, savo Sūnų (9, 35). Šis kreipinys primena *Kenčiantį tarną*, apie kurį Izraelio paguodos knygoje kalba pranašas Izaijas: „*Štai mano tarnas, kurį aš remiu, – mano išrinktasis, kuriuo aš gėriuosi. Apgaubiau jį savo dvasia*“ (Iz 42, 1; žr. 49, 7, 52, 13 – 53, 12) – Lukas yra vienintelis evangelistas, Kančiai pasitelkiantis šią pranašystę apie kenčiantį tarną, taip jis daro ir Apaštalų darbuose (3, 13. 26; 4, 27. 30). Tas, kurį išsirinko Dievas išganymui atlikti, tikras Jo Sūnus, tapo tarnu ir yra žmonių niekinamas. Jis išjuokiamas, nes negeba savęs išgelbėti. Bet būtent dėl to, atsisakydamas save gelbėti, Jis yra tikras žmonių Išganytojas ir jiems suteikia Dievo išganyimą! Jis išgano atiduodamas save. Ir tai iškart parodoma toliau einančiame tekste:

Antrasis [nusikaltėlis] sudraudė jį: „Ir Dievo tu nebijai, kentėdamas tą pačią bausmę! Juk mudu teisingai gavome, ko mūsų darbai verti, o šitas nieko blogo nėra padaręs.“ Ir jis tarė: „Jėzau, prisimink mane, kai ateisi į savo karalystę!“ Jėzus jam atsakė: „Iš tiesų sakau tau: šiandien su manimi būsi rojuje.“

(Lk 23, 40–43)

Antrasis nusikaltėlis supranta, kad Jėzus yra teišis ir nekaltas. Ant Jėzaus kryžiaus yra lentelė, kurioje užrašyta, kad Jis – žydų karalius. Lukas, kaip katechetas, skaitytojams paaiškina, kad nuostabą Pilotui kėlusi valdžia yra iš Dievo. Nusikaltėlis, pripažįstantis, kad gavo teisingą bausmę, kreipiasi į Jėzų asmeniškai vardu, ir čia jis taip daro vienintelis. Pripažindamas savo kaltes, jis prašo Jėzaus prisiminti jį „savo karalystėje“. Jėzaus karalystė, apie kurią čia kalbama, yra paskutiniųjų laikų „eschatologinė karalystė“, dėl to ir prašyme vartojamas būsimasis laikas: „kai ateisi“. „Gerasis plėšikas“ kalba apie teismo valandą, kurią skelbia ir užuomina apie Žmogaus sūnų.

Į šią tolimos ateities viltį Jėzus iškilmingai atsiliepia („Iš tiesų sakau tau“) kalbėdamas apie *šiandieną*. Drauge su nukryžiuotu Jėzumi nusikaltėlis, kuriam teko tokia pati kančia ir kuris atpažįsta Jame „Karalių išganytoją“, šiandien pasiekia išganymą: kęsdamas tą pačią kančią jis drauge su Juo keliauja į mirtį ir *su Jėzumi* bus džiaugsme ir ramybėje už mirties. Tad jis yra pirmasis kryžiaus medžio vaisius, pirmasis iš išgelbėtųjų.

„*Šiandien su manimi būsi rojuje*.“ Žydams rojus reiškė teisiųjų buveinę, kur jie yra atskirti nuo priešų ir laukiančių Paskutiniojo teismo (žr. turtuolis ir Lozorius (16, 22–23). Bet svarbiausia ne tai: tam žmogui, kuris viliasi Jėzumi ir Jo maldauja, išganymas neatidedamas rytdienai, jis įvyksta dabar: tai buvimas ir pasilikimas *su Jėzumi*, išganymo šiandiena. Apie tai kalba ir Paulius: „*verčiau man mirti ir būti su Kristumi, nes tai visų geriausia*“ (Fil 1, 23).

Buvo apie šeštą valandą, kai visą kraštą apgaubė tamsa ir buvo tamsu iki devintos valandos, saulės šviesai užgesus. Šventyklos uždanga perplyšo pusiau. O Jėzus galingu balsu sušuko: Tėve, į tavo rankas atiduodu savo dvasią. Ir su tais žodžiais numirė.

Šimtininkas, matydamas, kas buvo įvykę, pradėjo garbinti Dievą ir tarė: „Iš tiesų šitas žmogus buvo teisusis!“

(Lk 23, 44–47)

Jėzus miršta atiduodamas savo gyvybę į Tėvo rankas, tardamas psalmės žodžius (31, 6). Paskutiniai Jo žodžiai šioje žemėje susiję su pirmaisiais Jo ištartais žodžiais ir iš Jo gyvenimo padaro meilės himną, skirtą Tėvui. „Į tavo rankas atiduodu savo dvasią.“ Taip kartą ir už visus įgyvendinamas Dievo išganymas. Iš tiesų pranašų tradicijoje tamsybės, apgaubusios žemę, nes užgeso saulės šviesa, apibūdina Viešpaties Dienos atėjimą (Iz 13, 10; Jl 2, 2; Am 8, 9–10, Sof 1, 15). Su Jėzaus mirtimi ateina Viešpaties diena, kuri yra Išganymo diena, kaip Jėzus ką tik paskelbė gerajam plėšikui.

Šis išganymas įgyvendinamas per Dievo Sūnaus, tapusio mūsų broliu, mirtį. Tad ši diena taip pat yra ir gedulo diena. Šventyklos uždanga perplyšta pusiau. Morkaus ir Mato evangelijose ji perplyšta nuo viršaus iki apačios, nes ją perplėšia Dievas, ir šis ženklas nurodo, kad nuo šiol Šventykla praranda savo paskirtį, nes Dievo išganymą reikia priimti nuo Kryžiaus. Lukas rašo, kad uždanga perplyšta pusiau. Jis nenori, kad Šventykla prarastų savo paskirtį, nes jos dar prireiks – ne tik Apaštalų darbuose, bet taip pat ir Evangelijoje, nes ten baigsis jo pasakojimas. Lukas iš Dievo perplėstos šventyklos uždangos ženklo, kurį aptiko savo šaltiniuose, padaro gedulo ženklą: šventykla perplyšta pusiau, lygiai kaip gedintis žmogus perplėšia pusiau savo drabužius. Lukui „Tėvo namai“ verkia Sūnaus mirties ir pasaulis gedi.

Ir visa minia, susirinkusi pažiūrėti reginio ir pamačiusi, kas įvyko, skirstėsi, mušdamasi į krūtinę. Atstu stovėjo visi Jėzaus pažįstami ir moterys, jį atlydėjusios iš Galilėjos. Jos viską matė.

(Lk 23, 48–49)

„Reginys“ baigėsi. Minia, tylomis viską stebėjusi, skirstosi mušdamasi į krūtinę: ji gedi, tai atgailos ženklas, tarsi žmonės jaustųsi kalti. Taip išsipildo pranašo Zecharijo žodžiai: „*žvelgdami į tą, kurį jie pervėrė, raudos, kaip raudama vienturčio vaiko, ir sielvartaus, kaip sielvartaujama pirmagimio sūnaus. Tą dieną Jeruzalės rauda bus didesnė...*“ (Zch 12, 10–11) Ir visi pažįstami „stovėjo atstu“ (kaip Ps 38, 12–13, priešingai nei priešai, kurie siekia pražūties ir seka įkandin).

Tai tamsos, gedulo, ašarų ir atgailos metas, bet po paguldymo į kapą, kai moterys „apžiūrėjo kapą ir matė, kaip buvo paguldytas jo kūnas kape“, Lukas jau kreipia savo skaitytojų – mūsų – žvilgsnį ten, iš kur sušvis Jėzaus prisikėlimo šviesa.

8.3. Klausimai pasidalijimui

1. Gal dar kartą skaitydami ir medituodami evangelinį pasakojimą apie Kryžiaus kelią, Jėzaus nukryžiovimą ir mirtį geriau supratote kurias nors pasakojimo dalis? Kurias? Ir gal kai kuriuos gelbstinčio Kryžiaus slėpinio aspektus?
2. Kaip mes kenčiančiame pasaulyje dalyvaujame išganyme tų, kurie kūne ar širdyje patiria tikrą kančią? Argi drauge su kitais nešti Jėzaus kryžių nereiškia sekti Kristų, kaip teko Simonui Kirėniečiui?
3. Jei turite laiko, galite dar kartą paskaityti Pauliaus eilutes, skirtas Kryžiaus išminčiai iš *Pirmojo laiško Korintiečiams* 1 skyriaus, 18–25 eil.

8.4. Pareiga prisėsti

Ką gali reikšti „nešti savo kryžių“ konkrečiai mūsų gyvenime, šeimoje, darbe, santykiuose, įvairiose veiklose? Kokias situacijas galime pavadinti „kryžiumi“ – dėl išmėginimų ar kančių, kartais užgriūnančių, kai nesitikime?

Kaip tie „kryžiai“ gali padėti mums vis giliau įžengti į Kristaus slėpinį?

31 psalmė

*Pas tave, VIEŠPATIE, ieškau užuovėjos,
neleisk man niekados nusivilti!
Tu esi teišus, mane gelbėk!
Išgirs skambes, skubėk manęs gelbėti!*

*Būk užuovėjos uola – mano tvirtovė, –
galinga pilis man gelbėtis!
Juk esi man ir uola, ir tvirtovė, –
vesi ir saugosi mane dėl savo vardo.*

*Apsaugok nuo paspėstų man pinklių,
nes tu esi mano užuovėja.
Tau patikiu savo dvasią, –
tu mane atperki,
VIEŠPATIE, ištikimasis Dieve. (...)*

*Leisk man džiūgauti ir būti linksmam
dėl tavo ištikimos meilės,
nes tu pažvelgei į mano kančią –
rūpinaisi manimi didžiam varge.
Tu neatidavei manęs į nagus priešui,
bet išvedei mane į laisvę. (...)*

*Bet aš tavimi pasitikiu, VIEŠPATIE, –
sakau: „Tu esi mano Dievas.“
Tavo rankoje mano likimas, –*

*gelbėk mane nuo priešų – nuo tų,
kurie mane persekioja.*

*Pažvelk į savo tarną gerumu,
gelbėk mane savo ištikima meile.
Tenebūna man gėdos, VIEŠPATIE,
nes aš tavęs šaukiuosi. (...)*

*Patirdamas nerimą, maniau:
„Esu išvaromas toli nuo tavo Artumo.“
Bet tu išgirdai mano maldavimą,
kai šaukiausi tavo pagalbos.*

*Mylėkite VIEŠPATĮ, visi jo ištikimieji!
VIEŠPATS saugo ištikimuosius (...)
Būkite stiprūs ir drąsios širdies visi,
kurie pasitikite VIEŠPAČIU!*

9. AŠTUNTAS SUSITIKIMAS. SUSITIKIMAS SU GYVUOJU JĖZUMI

Paskutinis Luko evangelijos skyrius pasakoja apie per vieną vienintelę dieną įvykusį pasirodymą moterims, po to mokiniams pakeliui į Emausą ir apaštalams Jeruzalėje; jį baigiasi Šventykloje, po šalia Betanijos įvykusio Žengimo į dangų. Tokia įvykių seka, nors vargiai įtikima, kad sutilptų į vieną dieną, parodo, kad Jėzaus Prisikėlimas išsprogina laiką ir erdvę. Skaitydamas tuos trumpus epizodus, skaitytojas vis labiau stebisi.

5.1. Nuostaba prie kapo

Norėdamos užbaigti skubotą penktadienio palaidojimą, moterys, atsekusios Jėzų iš Galilėjos, jau auštant nori atsidurti prie negyvo kūno „Viešpaties Jėzaus“ – tai dažnai Apaštalų darbuose pasitaikantis, bet Luko evangelijoje pirmą kartą pasigirstantis junginys, tarsi Prisikėlimas atskleistų pranašo iš Nazareto dieviškumą (Viešpats). Moterys nesupranta, kad kapas atvertas, ir vietoje kūno, kurį norėjo patepti, jos aptinka du žėrinčiais drabužiais apsirengusius vyrus, kurie jų klausia:

„Kam ieškote gyvojo tarp mirusiųjų? Nėra jo čia, jis prisikėlė! Atsiminkite, ką jis yra jums sakęs, būdamas Galilėjoje.“ (24, 5–6) Jos ateina prie kapo – šis žodis graikiškai reiškia prisiminimas – ir yra paraginamos prisiminti neseniai Jėzaus ištartus žodžius. Taip ieškomos mirusiojo, jos sutinka du liudininkus, kurie joms primena Galilėjoje išgirstą Gerąją naujieną: *„Žmogaus Sūnus turi būti atiduotas į nusidėjėlių rankas ir nukryžiuotas, o trečią dieną prisikelti!“* *Tuomet jos prisiminė Jėzaus žodžius.“* (24, 7–9)

Tad jos vietoje dangaus pasiuntinių „viską pranešė Vienuolikai ir visiems kitiems“. Tik jie jomis nepatikėjo (24, 11). Bet Petras nubėgo prie kapo ir pamatė drobules – ženklas, kad čia gulėjo miręs žmogus, bet kūno nebėra. Labai nustebęs jis grįžo atgal. Reikia daugiau nei tuščio kapo, kad įtikėtum Jėzaus Prisikėlimu: kad patikėtum ir pradėtum suprasti, reikia sutikti Gyvąjį Jėzų, keliauti su Juo, Jo klausantis peržvelgti Raštus, atsisėdus prie to paties stalo dalytis su Juo duona. Čia atpažįstame privalomą kelio struktūrą, rėminančią krikščionių Eucharistijos šventimą. Apie tai vaizdžiai pasakoja „Emauso piligrimų“ istorija (24, 13–32).

5.2. Susitikti prisikėlusį Jėzų ir Jį atpažinti

Du vyrai atsiskiria nuo mokinių būrelio, su kuriuo sekdami Jėzų atkeliavo į Jeruzalę. Dabar jie tolsta nuo miesto, panirę į liūdesį ir sumišę, taip jie ir paaikšina keleiviui, kuris prisitartina prie jų ir toliau keliauja kartu, o jie neatpažįsta, kad tai prisikėlęs Jėzus. Jie savo pakeleiviui pasakoja apie nuostabią savo patirtį su „Jėzumi Nazarėnu, kuris buvo pranašas, galingas darbais ir žodžiais“, kaip jie vylėsi, kad jis „atpirksiąs Izraelį“. Bet aukštieji kunigai ir vadovai manė kitaip. Aišku, moterys pripa-

sakojo apie pasirodžiusius angelus, kurie skelbė Jį esant gyvą, bet Jo paties nei jos, nei apaštalai nematė.

Abiejų mokinių akys buvo „lyg migla aptrauktos“, tad Jo nepažino, nes dar nebuvo išėję iš tamsybių, nusileidusių ant Jeruzalės prieš dvi dienas. „Dabar po viso to jau trečia diena.“ Trečia diena, bet jiems toli iki vilties, kurią žadino šie žodžiai Mokytojo lūpose. Laukimas, priešingai, tik gilino jų neviltį. Jėzus ilgai jų klausosi nieko nesakydamas, priima jų skausmą ir nesupratimą. Tada paminėdamas visą Šventąjį Raštą – įtraukdamas visus rinkinius:

Mozės įstatymą, Pranašus ir Raštus, – imasi aiškinti, kad juose skelbiama tai, ką jie dabar apverkia.

Čia negalime neprisiminti išskirtinės pirmųjų krikščionių bendruomenių patirties. Jos mėgino įveikti kryžiaus papiktinimą, kuris „žydams yra papiktinimas, pagonims – kvailystė“ (1 Kor 1, 23), kad įterptų jį į slėpiną ir stulbinantį Dievo planą, kuris dėstomas Raštuose. Tokia pastanga viršijo žmogiškas galimybes: reikėjo, kad pats prisikėlęs Jėzus pasiūlytų naują visų Raštų interpretaciją, idant suprastume, kad tragiškas Jo likimas, užuot buvęs Dievui netikėtas, iš tiesų įgyvendino žmonijos išganymo planą. Patys gerai žinome, kokie sunkumai vis dar kyla mūsų laikų žmonėms, skelbiant tokį visuotinį išganymą. Kaip drįsti jį priskirti tik likimui vieno žmogaus, vardu Jėzus, kuris gyveno Romos imperijos užkampyje prieš du tūkstančius metų, viešai veikė tik trejus metus ir po to buvo pasmerktas mirti tų, kuriuos skelbėsi išlaisvinsiąs? Tik Gyvojo Jėzaus žodžiai galėjo atskleisti tai, kas liko paslėpta, nesuprantama, skandalinga, kvaila...

Kelyje mokiniai klausosi, bet vis dar nesupranta. Jie išklaušė paaiškinimą, bet Jo paties neatpažino. Kadangi jau vėlu, pakeleivį jie pasikviečia pasilikti.

Tuomet jis užsuko pas juos. Vakarieniaudamas su jais prie stalo, paėmė duoną, sukalbėjo palaiminimą, laužė ir davė jiems. Tada jų akys atsivėrė, ir jie pažino Jėzų, bet jis pranyko jiems iš akių.

(Lk 24, 29–31)

Prisikėlusio Jėzaus gestai yra tokie patys kaip per duonos padauginimą miniai ir per Paskutinę vakarienę (9, 16; 22, 19). Norėdamas priminti Eucharistiją, Lukas pasitelkia formules, lydinčias duonos laužymą per krikščionių liturgiją (Apd 2, 42. 46; 20, 7. 11; 27, 35). Jėzaus, laužančio duoną, gestas padeda dviem mokiniams suvokti tai, ko nepavyko pasiekti ilgu aiškinimu kelyje: tai Jis, jų pakeleivis, šiandien gyvas Jėzus! Tas, kuris skelbė, kad aklieji praregės (4, 18), šiandien yra gyvas, ir atveria akis Emauso mokiniams, kaip atvers „tautiečių ir pagonių“ akis (Apd 26, 17–18).

Akimirka tokia puiki ir trumpa, tarsi žaibas, nes Jis tuojau pat pranyksta jiems iš akių. Jie ir vėl gyvens Jo nematydami, bet jiems viskas nušvinta, netgi atsiskleidžia pokalbio kelyje prasmė: jau tada Raštai, išaiškinti Jėzaus, uždegė jų širdis (žr. Lk 24, 32), tarsi išgirstas žodis būtų paruošęs nuostabiam atpažinimui laužant duoną.

Taip pat pasakojime išvengiame eucharistinės liturgijos „dviejų stalų“ dinamiką, kur dalijimasis Dievo žodžiu rengia Kristaus Kūno ir Kraujo Komunijai. Iš šiandien gyvo Jėzaus gauti Žodis ir Duona, kuriais dalijamasi Jo atminimui, skatina tikėjimą: „Jis čia, gyvas!“ Štai kodėl Marija po angelo apreiškimo paskubomis iškeliavo pas Elzbieta, Magdaliėtę, išgirdusi savo vardą, ėjo skelbti didžiosios naujienos broliams, taip pat ir du mokiniai iškart sugrįžta į Jėzaus draugų bendruomenę.

„Jie tuoj pat pakilo ir sugrįžo į Jeruzalę. Ten rado susirinkusius Vienuolika su savo draugais.“ (Lk 24, 33) „Pakilo“: čia pavartotas graikiškas veiksmažodis yra tas pats, kaip nusakantis prisikėlimą (*anastasis*). Tiems mokiniams viskas pasikeitė. Jie nebemato Jėzaus, bet juos užplūdo Jo prisikėlimo galia, vedanti juos į bendruomenę. Ar jie paskelbs jiems Gerąją Naujieną? Ne, tai jau atlikta! Gerbdamas bendruomenių struktūrą, Lukas pamini, kad Jėzus jau pasirodė Simonui, tai patvirtina pirmasis krikščionių tikėjimo išpažinimas, kurį Paulius primena *Laiške korintiečiams*: „Jis buvo palaidotas ir buvo prikeltas trečiąją dieną, kaip skelbė

Raštai; jis pasirodė Kefui, paskui Dvylikai.“ (1 Kor 15, 4–5) Lukas subtiliai pakelia keliauninkų į Emausą vertę, jų susitikimą su Gyvuoju Jėzumi įterpdamas tarp Petro ir Vienuolikos patirčių, kaip atskleidžiama tolesniame pasakojime (24, 36–43).

5.3. Paskutinis susitikimas

„Jiems apie tai besikalbant, pats Jėzus atsirado tarp jų ir prabilo: „Ramybė jums!“ Virpėdami iš išgąščio, jie tarėsi matą dvasią. O jis paklausė: „Ko taip išsigandote, kodėl jūsų širdyse gimsta dvejonės? Pasižiūrėkite į mano rankas ir kojas. Juk tai aš pats! Palieskite mane ir įsitikinsite: dvasia gi neturi kūno nei kaulų, kaip matote mane turint.“ Tai taręs, jis parodė jiems rankas ir kojas. Jiems iš džiaugsmo vis dar netikint ir stebintis, Jėzus paklausė: „Ar neturite čia ko nors valgyti?“ Jie padavė jam gabalą keptos žuvies. Jis paėmė ir valgė jų akyse.“

(Lk 24, 36–45)

Kai pasirodo Išganytojas, suteikiama ramybė: taip žadėjo Zacharijas savo giesmėje (1, 79), taip skelbė angelai Betliejuje (2, 14), tad pasibaigus misijai Gyvasis Jėzus dalijasi ja su savaisiais visiems laikams. Lukas pabrėžia, kad mokiniai buvo sutrikę; bet kaip ir tada, kai jie užmigo Alyvų sode, jis stengiasi paaiškinti, kad jų netikėjimas buvo iš džiaugsmo. Nes graikų pasaulio bendruomenėms, kurioms rašė Lukas, mirusiojo prisikėlimas yra nesuvokiamas, – tai Pauliui teko patirti su Atėnų mokslinčiais (Apd 17). Tad Jėzaus „regėjimas“ tegali būti dvasia ar vaiduoklis, ir tai sukelia siaubą. Norėdamas išsklaidyti visus nesusipratimus, evangelistas primygtinai pabrėžia, kad prisikėlusysis turėjo kūną. Saviesiems tikrai pasirodo nukryžiuotasis: pažvelkite į Jo rankas ir kojas! Tai anas pakeleivis, dabar tapęs regimas: štai Jis paprašo valgyti ir valgo jų akyse, o dvasia taip nedarytų! Tokie realistiški paaiškinimai neskirti vien tik prisikėlusio Mokytojo mokiniams, bet nurodo ir sunkų darbą pirmojo amžiaus katechetų, besistengiančių įtikinti graikų kilmės neofitą Jėzaus grįžimo į gyvenimą realumu.

Tą akimirką Jėzus atveria mokinių *protą, kad jie suprastų Raštus* (24, 45). Būtent Raštų dėka jie galės suprasti giliają Jėzaus slėpinio prasmę, nes yra parašyta, „*kad Mesijas kentės ir trečią dieną prisikels iš numirusių ir, pradedant nuo Jeruzalės, jo vardu visoms tautoms bus skelbiama, kad atsiverstų ir gautų nuodėmių atleidimą*“ (24, 45–46). Tuo pačiu metu jie taip pat atras tikrąją draugę su Juo patirto nuotykio reikšmę, arba, tariant Luko žodžiais Teofilui, supras „*apie buvusius pas mus įvykius*“ (1, 1).

Taip jie įtikės ir atpažins, kas Jis iš tiesų. Taip jie sužinos, kas jie patys yra Dievui ir ko nuo šiol iš jų laukia Kristus:

„Jūs esate šių dalykų liudytojai. Ir štai aš atsiųsiu jums, ką yra pažadėjęs mano Tėvas. Jūs pasilikite mieste, kol būsite apgaubti jėga iš aukštybių.“ (24, 48–49) „Mano Tėvas“, – sako Jėzus. Tai vienintelis šventojo Vardo paminėjimas ilgame Velykų dienos pasakojime, bet tai tarsi šviesos spindulys, nušviečiantis visą Evangeliją, kurioje paskutiniai Jėzaus žodžiai kartoja pirmuosius Jo ištartus (2, 49): Jėzus ateina nuo Tėvo, Jis yra pas Tėvą, viskas turi būti gražinta Tėvui! Tokia yra Jėzaus gyvenimo prasmė, mūsų gyvenimo ir pasaulio prasmė, misijos prasmė.

9.4. Atsiskyrimas

Lukas plačiau dėsto Jėzaus Žengimo į Dangų prasmę Apaštalų darbuose (Apd 1, 4–11), jį ypač įkvėpė Elijo paėmimas regint Eliziejui, ir šis regėjimas patvirtina mokiniui, kad jis gavo savo mokytojo jėgą jo darbui tęsti (2 Kar 2, 1–13).

Paskutinėse trečiosios Evangelijos eilutėse Jėzaus Žengimas į dangų yra aprašomas trumpai ir įvyksta iškart po Jo prisikėlimo (tą pačią dieną!).

„Jėzus nusivedė juos palei Betaniją ir, iškėlęs rankas, palaimino juos. Laimindamas jis atsiskyrė nuo jų ir pakilo į dangų. Jie pagarbino jį, paskui, didelio džiaugsmo kupini, sugrįžo į Jeruzalę. Jie nuolat lankė šventyklą ir šlovino Dievą.“

(Lk 24, 50–53)

Jėzaus laikas žemėje nuo šiol baigtas. Dabar prasidės „Apaštalų darbų“ metas, gavus Dvasią. Pastebėkime, kaip meistriškai Lukas užbaigia savo Evangeliją.

Dukart vartojamas žodis „laiminti“, kurio reikšmė Biblijoje labai plati. Kai Dievas laimina, Jis suteikia gyvenimą ir žada gerį, – apie tai skaitome pirmose Biblijos eilutėse. Laiminti Dievą reiškia jį šlovinti, dėkoti už Jo dosnumą, dovanai teikiamą Jo meilę...

Jėzaus Žengimo į dangų scena nevaizduojama su liūdesiu, kaip paprastai būna išsiskiriant, bet džiaugsmingai, džiūgaujant, priešingai nei mokiniams po Jėzaus kalbos per Paskutinę vakarienę kilęs jausmas (žr. Jn nuo 13 iki 16 skyriaus). Prisikėlusiojo džiaugsmas užtvindęs apaštalus ir jų lūpas, kurios netruks skelbs Gerąją išganymo naujieną. Jie nuolat šlovina Dievą Šventykloje, „Tėvo namuose“. Ten, kur Zacharijas tapo nebyliu dėl to, kad netikėjo, štai mokiniai, gimę tikėjimui, kasdien džiaugsmingai šlovina Dievą. Pasibaigus ypatingam Dievo Meilės pasirodymui dovanojant savo Sūnų, tapusį mūsų Išganytoju, jie pasirengę tęsti jo darbus!

Luko Evangelija baigta, bet tuojau prasidės apaštalinis skelbimas. Kaipgi neišgyventi šio perėjimo prie liudytojų džiaugsmingai ir šlovinant? Šventykla, apimta liūdesio ir perplyšusia uždanga, kai ant kryžiaus mirė Dievo Sūnus, dabar užtvindyta Jėzaus, tapusio Gyvuoju amžiams ir visiems pažadėto kaip Išgelbėtojas, liudytojų džiugesio.

„Būsité apgaubti jėga iš aukštybių“, – žada Jėzus savo mokiniams. Tai paskutiniai Jo žodžiai trečiojoje Evangelijoje, baigiamoje šaukiantis Dvasios, kurioje, drauge su Tėvu ir Sūnumi, atpažįstame didįjį Išganymo atlikėją, apie kurį liudija Luko darbas.

Luko Evangelijoje Dvasia, apgaubusi Mariją, kad „pagimdytų“ Dievo Sūnų, pripildo Jėzų savo jėgos ir palaiko Jo ryšį su Tėvu per visą Jo misiją iki pat prisikėlimo iš numirusių. *Apaštalų darbuose* ta pati Dvasia nusileidžia ant mokinių ir uždega juos, kad būtų tikri Jėzaus darbų liudytojai visoms tautoms, ir imperijos centre (Romoje), ir iki pasaulio pakraščių.

Mes, būdami krikščionys, pakrikštyti vardan Dievo Tėvo, Sūnaus ir Šventosios Dvasios, besiremiantys ankstesnių kartų tikėjimu, vedami tos pačios Dvasios, tikime, kad ir mes esame kviečiami tęsti šį išganymo darbą. Štai baigėme skaityti Evangeliją. Įkvėpti šio darbo, dar labiau stenkimės, kad Geroji Naujiena sklistų, kad toliau „įsikūnytų“ mūsų gyvenime, Bažnyčioje ir patarnaujant žmonijai.

9.5. Klausimai pasidalijimui

1. Kai prisikėlęs Jėzus ateina pas mokinius, jie atpažįsta Jį ne kaip paprastai atpažįstamas žmogus, o per ženklus. Tokiam atpažinimui reikia tikėjimo dovanos, padedančios įveikti abejones, kurios visada pasirengusios kilti. Ar išdrįstame

- atpažinti savo abejones? Kaip padedame vieni kitiems gaivinti tikėjimą Jėzumi, gyvenančiu tarp mūsų?
2. Kasdieniame gyvenime, domėdamiesi, kas dedasi pasaulyje, kokius šiandien matome gyvojo Jėzaus, žmonių Išganytojo, ženklus – ar kas labiausiai mums apie Jį kalba?
 3. Aišku, kad liturginis gyvenimas padėjo pirmosioms krikščionių kartoms išreikšti tikėjimą prisikėlusiu Jėzumi. Kokią vietą mūsų gyvenime užima Bažnyčios gyvenimas ir malda? Bažnyčia, „Kristaus kūnas“ – ar ji mums yra pagrindinė atgaivos ir susitikimo su Gyvuoju Jėzumi vieta?

9.6. Pareiga prisėsti

Ar drauge pasikalbame apie Dievą, mūsų būdą melstis su Jėzumi ir su Juo gyventi? Ar susitikimas su Dievu Eucharistijos šventime tęsiasi namuose sekmadienį ar kitomis savaitės dienomis, per pasidalijimus apie skaitinius ar pamokslą? Ar būna tokių susitikimų, kai jų metu ar vėliau pajuntame, kad ten buvo Dievas, davė mums ženklą, ar, paprasčiau kalbant, mums buvo perduotas Jo žodis. Jeigu taip, ar tarpusavyje apie tai pasikalbame?

Palaiminimas iš Laiško efeziečiams (1, 3–14)

*Garbė Dievui, mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Tėvui,
kuris palaimino mus Kristuje
visokeriopa dvasine palaima danguje,
mus išsirinkdamas jame
prieš pasaulio sukūrimą,
kad būtume šventi ir nesutepti jo akivaizdoje.
Iš grynios meilės, laisvu savo valios nutarimu,
jis iš anksto paskyrė mus per Jėzų Kristų
tapti jam įsūniais
savo malonės kilnumo šlovei.
Ja jis apipylė mus dėl Mylimojo,
kuriame turime atpirkimą jo krauju
ir nuodėmių atleidimą jo malonės gausa.
Jis dosniai apdovanojo mus savo malone
su įvairiopa išmintimi ir sumanumu,
paskelbdamas mums savo valios paslaptį,
kaip jis panorėjo iš anksto nutarti jame,
amžių pilnatvei atėjus,
visa, kas yra danguje ir žemėje,
iš naujo suvienyti Kristuje tartum galvoje.
Jame esame tapę paveldėtojais,
iš anksto paskirti sutvarkymu to,
kuris visa veikia pagal savo valios nutarimą,
kad būtume jo didybės šlovei
mes, kurie nuo seno turėjome viltį Mesijuje.
Kristuje ir jūs,
išgirdę tiesos žodį – išgelbėjimo Evangeliją –
ir įtikėję juo,
esate paženklinti pažadėtąja Šventąja Dvasia,
kuri yra mūsų paveldėjimo laidas,*

kol bus atpirkta jo nuosavybė jo didybės šlovei.

